

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка агробізнесу»**

Заочна форма навчання

**КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему «ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА
ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА»**

здобувача **Горошко Богдани Станіславівни**

*Робота виконана з дотриманням вимог принципів та
фундаментальних цінностей академічної доброчесності*
_____ *Горошко Б.С.*

Науковий керівник: к.е.н., доцент
кафедри бізнес-економіки
та підприємництва _____ **Старіков О.Ю.**

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти «___» _____ 20__ р. Протокол №___

Зав. кафедри бізнес-економіки
та підприємництва,
докт. екон. наук, професор _____ **Репіна І.М.**

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	6
1.1 Поняття та види ефективності виробництва	6
1.2 Показники ефективності виробництва продукції рослинництва.....	11
1.3 Органічне землеробство та його особливості	17
РОЗДІЛ 2. ДОСЯГНУТИЙ РІВЕНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ДП «ЧАЙКА» ТА УМОВИ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ	28
2.1 Загальна економічна характеристика та ефективність діяльності ДП «Чайка»	28
2.2. Стан та перспективи розвитку органічного землеробства в Україні	36
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В ДП «ЧАЙКА»	48
3.1 Прогнозування урожайності та ціни реалізації продукції	48
3.2 Планування витрат та ефективності виробництва органічної продукції в ДП «Чайка».....	52
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

У світі вже давно набуло популярності такі поняття як здорова, органічна їжа, в Європі органічні продукти мають попит серед споживачів, попри те, що вони коштують дорожче. Тому на даний час органічний бізнес є вигідним, це ще раз доводить нам і світовий ринок органіки, який кожного року зростає на 10-15%.

Так як органічні культури не обробляються хімікатами, через те не мають у своєму складі небезпечних речовин для організму споживачів. Також спеціальні методики вирощування дозволяють зберегти максимальну кількість необхідних людині вітамінів та мінералів. Унікальність цих технологій полягає в тому, що вони орієнтовані на виробництво продукції високої якості через відмову від використання хімічних речовин, добрив, вирощування генетично модифікованих організмів, та перехід на раціональне використання земельних ресурсів та сучасних біотехнологій, суворий контроль якості тощо. Результатом є так звані органічні продукти, які відрізняються від звичайних не лише наявністю сертифікатів, а також відрізняється екологічністю.

Головна відмінність між органічним та традиційним землеробством в тому, що перше формує і стабілізує ґрунти. Органічне землеробство передбачає активне застосування правильних сівозмін, а також культивування різних видів культур. Це підтримує біорізноманіття і створює здоровий генофонд, що стає основою для адаптації нових сортів та видів. Також виникають сприятливі умови для залучення корисних для органічної системи організмів, таких як запилювачі й фаги.

Сучасне інтенсивне використання багатьох сільськогосподарських угідь не зовсім відповідає вимогам раціонального землекористування. Частина сільгосппідприємств ведуть землеробство з ігноруванням турботи про ґрунти. Внаслідок цього відбувається погіршення родючості ґрунтів, деградація, руйнування їх складу, послаблення мікрофлори в них. Тому вивчення та впровадження органічного землеробства є актуальним питанням.

Серед інших важливих питань розвитку агробізнесу, одне з найголовніших - це розвиток українського органічного виробництва. Вітчизняні споживачі прагнуть поліпшити якість харчування і вести здоровий спосіб життя. З іншого боку, органічні продукти приносять реальну користь навколишньому середовищу і здоров'ю споживачів. Тому методи органічного виробництва стають дедалі популярнішими, а ринок органічних продуктів збільшується.

Метою роботи є обґрунтування запровадження органічного виробництва продукції рослинництва у ДП «Чайка» та оцінка його економічної ефективності.

Основними завданнями роботи є:

- дослідити поняття, види ефективності виробництва рослинництва;
- розглянути та проаналізувати показники ефективності продукції рослинництва;
- визначити та дослідити положення органічного сільського господарства в Україні;
- зробити загальну економічну характеристику ДП «Чайка»;
- зробити аналіз стану та перспектив подальшого розвитку органічного землеробства в Україні;
- спрогнозувати урожайність та реалізаційні ціни органічної продукції на ДП «Чайка»;
- спланувати витрати на виробництво органічної продукції на досліджуваному підприємстві;
- розрахувати планову економічну ефективність виробництва органічної продукції рослинництва та оцінити її;

Об'єктом дослідження є процес виробництва та реалізації органічної продукції рослинництва в підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність методів і процесів обґрунтування можливості та економічної ефективності запровадження органічного виробництва продукції рослинництва в аграрному підприємстві.

Методи дослідження. В процесі дослідження теми дипломної роботи використовувались такі методи як розрахунково-конструктивний, монографічний,

економіко –статистичний , абстрактно – логічний, дисконтування грошових потоків та інші.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення даної дипломної роботи мають важливу базу та інформацію для подальшого розвитку і впровадження органічного виробництва на ДП «Чайка» та інших сільськогосподарських підприємствах. Результати даного дослідження можуть бути використані в практичній діяльності сільськогосподарських підприємств при проектуванні напрямків подальшого розвитку, підвищенні ефективності використання сільськогосподарських земель.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

1.1 Поняття та види ефективності виробництва

Ефективна діяльність економіки України в ринкових умовах, в тому числі і підприємств АПК, об'єктивно обумовлює зростання конкурентоспроможності продукції і послуг, економічної ефективності виробництва, за допомогою впровадження інновацій, ефективних стратегій господарювання й управління процесом виробництвом, збільшення підприємництва.

Ефективність виробництва аграрної продукції визначається наявністю, всіх факторів для виробництва: землі, працівників, основних виробничих і оборотних засобів, капіталу, підприємницького потенціалу. Зростання виробництва сільськогосподарської продукції і повного задоволення потреб населення неможливо без всебічного прискорення розвитку АПК та без зростання рівня економічної ефективності окремих його галузей [4].

Економічна ефективність суб'єктів господарювання, незалежно від їх організаційної чи правової форми і галузі діяльності, залежить від рівня забезпеченості підприємств ресурсним потенціалом (матеріальними, трудовими, фінансовими ресурсами), їх правильним співвідношенням та використанням у процесі підприємницької діяльності [7].

Ефективність виробництва – це економічна категорія, яка відображує дію об'єктивних економічних законів, вона проявляється в результативності виробництва. Вона реалізовує мету суспільного виробництва та забезпечення добробуту суспільства. В той же час економічна ефективність показує кінцевий корисний результат від застосування ресурсів виробництва і живої праці, а також сукупних їх вкладень.

В сільськогосподарських виробничих підприємствах економічна ефективність визначається як народногосподарська ефективність, економічна ефективність галузі і виробництва окремих продуктів та надання послуг.

В залежності від цього використовують різноманітні економічні показники, які повинні бути логічно взаємопов'язані і відповідати критерію ефективності. В ефективності виробництва відображується вплив комплексу взаємопов'язаних факторів, які формують її рівень і визначають тенденції розвитку [8]. Тому для оцінки такої ефективності сільськогосподарського виробництва використовують відповідні критерії і систему взаємопов'язаних показників, які відображують вимоги економічних законів і характеризують вплив на неї різних факторів.

В економічній енциклопедії надано визначення ефективності, як здатності давати ефект, результат процесу, проекту, тощо, і яка визначається як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат [10].

Термін «ефективність» походить від слова «ефект», що в перекладі означає виконання чи результат певної причини або дії [26]. Під ефектом розуміють успіх у матеріальному, грошовому або соціальному аспекті, а під економічним ефектом розуміється результат виробництва, вартість виробництва, національний дохід, валову продукцію, зменшення витрат та зростання прибутку. З цього виходить, що «ефективність» можна роз'яснювати як результативність якогось процесу, дії, що визначається співвідношенням між отриманим результатом і витраченими ресурсами, що його спричинили. Також ефективність часто визначають як досягнення максимального ефекту за мінімальних витрат.

І так як ми вже зрозуміли, економічна ефективність виробництва вимірюється відношенням одержаних результатів до витрачених ресурсів за собівартістю виробництва і задіяної живої праці. Ефективність виробництва – це узагальнююча економічна категорія. Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва можна розуміти, як одержання максимальної кількості продукції з 1 га земельної площі при найменших витратах на нього на виробництво одиниці продукції. Ефективність сільського господарства включає в

себе не тільки співвідношення результатів і витрачених ресурсів виробництва, в ній відображається також якість продукції та здатність її задовольнити ту чи іншу потреби споживача. При цьому поліпшення якості сільськогосподарської продукції вимагає додаткових затрат живої і речової праці [4].

А. Ноткін запропонував два варіанти форми економічної ефективності. Перший, де затрати і результат беруться в абсолютному вираженні, і другий, де витрати і результат показують приріст величин. Певні американські економісти розглядають ефективність як добуток сільськогосподарської продукції на одиницю матеріально-технічних витрат на неї [54]. В той час як теоретичні розробки наших економістів-аграріїв говорять, що оцінка такої ефективності базується на показниках абсолютно економічної, технічної та інших видах ефективності, які не здатні в повній мірі відобразити значення, характерне даній категорії, що ґрунтується на досягненні поставленої мети.

А от К.Р. Макконнелл і С.Л. Брю вважають, що економічна ефективність є взаємний зв'язок між витраченими ресурсами і отриманою в результаті їх використання величиною вироблених товарів чи послуг; виробництво продукції по визначеній ціні за найменших витратах на неї; здобутку найбільшого обсягу виробництва із затратами ресурсів визначеної вартості [54].

Михайлов С.І. вважав, що виробнича ефективність, з розгляду її, як економічної категорії відображає дію неупереджених економічних законів, котрі виявляються в кінцевому результаті виробництва. Вона є тією формою, в якій реалізується мета суспільного виробництва. Економічна ефективність виражає кінцевий ефект корисності від застосованих ресурсів виробництва, а також сумарних їх вкладень [49].

Як економічний критерій, ефективність показує основне кінцеве завдання будь-якого виробництва, суть якого полягає в нерозривній єдності таких оцінок як кількісних та якісних. Виробнича ефективність з боку кількісної оцінки виражається системою економічних показників, між якими має бути відповідність щодо змісту і методики обчислення. Дана категорія реалізує мету суспільного

виробництва. Вона показує кінцевий корисний ефект від використання засобів виробництва і трудових ресурсів, а також сукупних їх вкладень.

Ефективність виробництва входить в число головних категорій ринкової економіки та безпосередньо пов'язана з досягненням кінцевої цілі розвитку виробництва як на окремому підприємстві так і у цілому [4].

Ефективність – співзалежність ефекту та затрат, що викликали його. Ефективність - порівнювана величина, що вимірюється в частках або у відсотках, які характеризують дієвість витрат. Показник ефективності – це максимізація ефекту при понесених витратах або мінімізація затрат на досягнення заданого результату.

Черевко Г.В. та Горбонос Ф.В. наголошують, що ефективність - це не така проста категорія економіки, пов'язана з цілеспрямованою, раціональною людською діяльністю. Вона показує певні виробничі зв'язки, що зав'язуються між суспільством і підприємствами, а також окремими працівниками. В ефективності висвітлюється дія реальних економічних законів, розвиток продуктивних сил, характер виробничих відносин. Вона є формою вираження мети виробництва. Отже, поняття ефективності має зміст за наявності цілі, яка повинна бути досягнута підприємством чи підрозділом.

Коваленко Н.Я. зауважує, що поняття «економічний ефект» і «економічна ефективність» відносяться до головних категорій ринкової економіки. Ці поняття тісно пов'язані [50].

Ринкова ж стихія дуже складна, і перехід до ринку зумовлює важливість розробки єдиних підходів до визначення витрат і результатів для вибору та упровадження найефективніших рішень на всіх рівнях управління підприємством, що трансформують розрахунок економічної ефективності з формальної господарської процедури в життєву необхідність [18].

Визначити види ефективності можна за різними класифікаційними ознаками. Нами було розглянуто та проаналізовано класифікацію економічної ефективності в літературі, що наведено нижче в табл.1.1.

Таблиця 1.1 – Класифікація видів економічної ефективності

Класифікаційна ознака	Ефективність
Одержаний результат	економічна, соціальна, економіко-соціальна, екологічна, технологічна
Місце одержання ефекту	локальна(комерційна), народногосподарська
Метод розрахунку	абсолютна, порівняльна
Ступінь збільшення ефекту	первинна, мультиплікаційна, синергічна
За видами господарської діяльності	ефективність виробничої діяльності, торговельної діяльності, банківської, страхової та інших видів діяльності.
Структура організації виробництва	робочого місця, виробничого підрозділу (дільниці, цеху, виробництва), підприємства в цілому
За рівнем об'єкта господарювання	ефективність економіки в цілому, ефективність галузі, об'єднання підприємств, підприємств, структурних підрозділів підприємства, ефективність виробництва певних видів продукції.
Тип економічного зростання виробництва	екстенсивного розвитку, інтенсивного розвитку
За рівнем оцінювання	ефективність рівня суспільства, ефективність рівня суб'єкта підприємництва
Напрямок інноваційно-інвестиційної діяльності	науки, техніки і технології, організаційно-управлінських інновацій, інвестиційних проектів і програм
За типом процесу	ефективність виробничих процесів (з точки зору як організаційної, так і технічної), ефективність управління, ефективність інвестиційної, інноваційної, маркетингової, фінансової діяльності та ін.
Характер витрат	поточних витрат, одноразових (капітальних) витрат, ефективність застосовуваних ресурсів, ефективність витрат (спожитих ресурсів).
Об'єкт оцінки	повна (інтегральна), часткова (окрема), чинникова (багаточинникова)
Масштаб міжнародного співробітництва	зовнішньоекономічної діяльності фірми, діяльності спільних підприємств і транснаціональних корпорацій

Джерело: розроблено автором на основі [7]

В.Г. Андрійчук [2] та більшість вчених вважають що, рентабельність є головним узагальнюючим економічної ефективності діяльності підприємства . Даний показник надає оглядовість результатів витрат не тільки живої, а також і уречевленої праці, показує використання засобів виробництва, якості продукції яку реалізували, рівень організації та управління виробництвом.

Ринкова економіка надає змогу сільськогосподарським підприємствам самостійно визначати напрямки своєї виробничої та господарської діяльності, приймати рішення, формувати та використовувати виробничі ресурси, вибирати напрям виробництва та реалізації продукції, розподіляти доходи та прибутки.

Тож, можна сказати, що ефективність в усіх варіантах проявляється як співвідношення отриманих результатів до понесених витрат. Також ми вияснили що, економічна ефективність виробництва – це відносна величина, яка показує відношення результату до витрат, або досягнення кінцевої мети до витрачених ресурсів. Ефективність виробництва – це узагальнена економічна категорія, завдяки якій діють об'єктивні економічні закони і яка показує економічну характеристику виробництва.

1.2 Показники ефективності виробництва продукції рослинництва

Ефективність виробництва – це категорія економіки, що показує сутність процесу розширеного відтворення. Ефективність можна розглянути у двох аспектах: як результати виробництва з певними кількісними та якісними параметрами, так і як величину витрат, що призвели до появи певних результатів. Слід враховувати наступні підходи до визначення ефективності:

1. Ресурсний – економічні результати порівнюються з кількістю виробничих ресурсів, що використовуються в процесі виробництва;
2. Собівартість – економічні результати порівнюються із виробничими витратами, які безпосередньо пов'язані з їх досягненням;
3. Витрати ресурсів – економічна оцінка наявних ресурсів і витрат.

Визначення ефективності виробництва продукції рослинництва полягає в першу чергу в оцінці його результатів. Такими результатами можуть бути обсяги виробництва продукції рослинництва (у натуральному чи вартісному виразі) на одиницю площі з урахуванням ступеня раціонального використання наявних матеріальних та нематеріальних ресурсів. Тенденція до підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва проявляється у постійному зростанні величини продукції та доходу на одиницю витрат.

На основі досліджених наукових праць щодо ефективності сільськогосподарського виробництва, нами виявлена класифікація показників економічної ефективності виробництва продукції рослинництва та розподілена на такі групи:

1. Натуральні показники.
2. Вартісні показники.
3. Показники якості.

До групи натуральних належать наступні показники:

1. Обсяг виробництва продукції рослинництва у розрахунку на 100 га ріллі:

$$OB_p = \frac{OB_i}{P_p} - 100, \quad (1.1)$$

де OB_p – обсяг виробленої продукції на 100 га ріллі продукції рослинництва, т;

OB_i – обсяг виробництва i -ої сільськогосподарської культури, т;

P_p – площа ріллі, га.

2. Урожайність сільськогосподарської культури:

$$Y_i = \frac{OB_i}{P_n}, \quad (1.2)$$

де Y_i – урожайність i -ої сільськогосподарської культури, т/га;

OB_i – обсяг виробництва i -ої сільськогосподарської культури, т;

P_n – посівна площа i -ої сільськогосподарської культури, га.

3. Обсяг виробництва сільськогосподарської культури, який визначається у розрахунку на 1 люд.-годину і 1 грн. виробничих витрат:

– у розрахунку на 1 люд.-год. витрат праці:

$$OB^{np} = \frac{OB_i}{PP_i}, \quad (1.3)$$

де OB^{np} – виробництво сільськогосподарської культури у розрахунку на 1 люд.-год., т/люд.-год.;

OB_i – обсяг виробництва i -ої сільськогосподарської культури, т;

PP_i – витрати праці на виробництво i -ої сільськогосподарської культури, люд.-год.;

– у розрахунку на 1 грн. виробничих витрат:

$$OB^{вс} = \frac{OB_i}{B_{в_i}}, \quad (1.4)$$

де $OB_{вв}$ – обсяг виробництва сільськогосподарської культури у розрахунку на 1 грн. виробничих витрат, т;

OB_i – обсяг виробництва i -ої сільськогосподарської культури, т;

BB_i – виробничі витрати на виробництво i -ої сільськогосподарської культури, грн.;

4. Витрати на 1 га посіву сільськогосподарської культури певних видів витрат, зокрема:

– витрат праці:

$$B_{1га}^{np} = \frac{PP_i}{\Pi_n}, \quad (1.5)$$

де $B_{1га}$ – витрати праці на 1 т посіву сільськогосподарської культури, люд.-год./га;

PP_i – витрати праці на виробництво i -ої сільськогосподарської культури, люд.-год.;

Π_n – посівна площа сільськогосподарської культури, га;

– виробничих витрат:

$$B_{1га}^{EB} = \frac{BB_i}{\Pi_n}, \quad (1.6)$$

де $B_{1га}$ – виробничі витрати на 1 га посіву сільськогосподарської культури, грн./га;

BB_i – виробничі витрати на виробництво i -ої сільськогосподарської культури, грн.;

Π_n – посівна площа сільськогосподарської культури, га.

Зазначені натуральні показники ефективності дозволяють оцінити ефективність виробництва продукції рослинництва, його динаміку в сільськогосподарському підприємстві або в розрізі окремих виробничих одиниць. Однак розрахунок цих показників, як правило, не дозволяє порівнювати різні сільськогосподарські підприємства, оскільки вони можуть відрізнятися щодо ресурсного забезпечення, економічних та виробничих умов, природно-кліматичних умов та зональних характеристик тощо.[4]

Для оцінки ефективності виробництва продукції рослинництва на основі аналізу наукових праць [4,7,18,24] можна виділити доцільність використання наступних вартісних показників:

1. Валова продукція рослинництва:

$$BП_{рос} = \sum_{i=1}^n OB_{npi} * Ц_{npi}, \quad (1.7)$$

де $BП_{рос}$ – валова продукція рослинництва, грн.;

OB_{npi} – обсяг виробленої продукції i -го виду, т;

$Ц_{npi}$ – співставна ціна одиниці i -го виду продукції, грн./т;

n – кількість видів продукції.

2. Виробнича собівартість:

$$C_6 = 3П + Н + Д + ЗР + ПММ + А + РОЗ + MB_{in} + СП + ЗВ, \quad (1.8)$$

де C_6 – виробнича собівартість, грн./т;

$3П$ – витрати на заробітну плату (основна, додаткова), грн./т;

$Н$ – витрати на насіння і посадковий матеріал, грн./т;

$Д$ – витрати на добрива (мінеральні, органічні), грн./т;

$ЗР$ – витрати на засоби захисту рослин, грн./т;

$ПММ$ – витрати на паливно-мастильні матеріали, грн./т;

$А$ – амортизаційні відрахування, грн./т;

$РОЗ$ – витрати на ремонт основних засобів, грн.;

$ОЗ$ – плата за оренду земельних ділянок, грн./т;

$МВін$ – інші матеріальні витрати, грн./т;

$СП$ – страхові платежі, грн./т;

$ЗВ$ – загальновиробничі витрати, грн./т.

3. Повна собівартість виробленої продукції рослинництва по підприємству:

$$C_n = C_6 + B_{зб}, \quad (1.9)$$

де C_n – повна собівартість, грн./т;

C_6 – виробнича собівартість продукції рослинництва, грн./т;

$B_{зб}$ – витрати на збут (логістичні та маркетингові витрати) продукції рослинництва, грн./т.

4. Фактична ціна реалізації продукції рослинництва:

$$Ц = \frac{Br_{roc}}{OP_{roc}}, \quad (1.10)$$

де $Ц$ – ціна реалізації продукції рослинництва, грн./т;

Br_{roc} – виручка від реалізації продукції рослинництва, грн.;

OP_{roc} – обсяг реалізації продукції рослинництва, т.

5. Прибуток від реалізації продукції рослинництва:

$$Pr_{roc} = Br_{roc} - PC_{roc}, \quad (1.11)$$

де Pr_{roc} – прибуток від реалізації продукції рослинництва, грн.;

Br_{roc} – виручка від реалізації продукції рослинництва, грн.;

PC_{roc} – повна собівартість реалізованої продукції рослинництва, грн.

6. Рівень рентабельності продукції рослинництва

$$P_{roc} = \frac{Pr_{roc}}{PC_{roc}} * 100\%, \quad (1.12)$$

де P_{roc} – рівень рентабельності продукції рослинництва, %;

Pr_{roc} – чистий прибуток від реалізації продукції рослинництва, грн.;

ПСрос – повна собівартість реалізованої продукції рослинництва, грн.

7. Норма прибутку:

$$H_{np} = \frac{Пр_{рос}}{ОсФ_{рос} + ОбФ_{рос}} * 100\%, \quad (1.13)$$

де Нпр – норма прибутку, %;

Пррос – чистий прибуток від реалізації продукції рослинництва, грн.;

ОсФрос – середньорічна вартість основних засобів рослинництва, грн.;

ОбФрос – середньорічна вартість оборотних засобів рослинництва, грн.

8. Коефіцієнт віддачі виробничих витрат товарною продукцією рослинництва:

$$KB_{mn} = \frac{ТП_{рос}}{ВВ_{рос}}, \quad (1.14)$$

де KBmn – коефіцієнт віддачі виробничих витрат товарною продукцією рослинництва;

ТПрос – обсяг товарної продукції рослинництва, грн.;

ВВрос – витрати на виробництво продукції рослинництва, грн.

9. Операційний леверидж:

$$Оп_{л} = \frac{ПВ_{рос}}{ЗВ_{рос}}, \quad (1.15)$$

де Опл – операційний ліверидж;

ПВрос – постійні витрати галузі рослинництва, грн.;

ЗВрос – змінні витрати галузі рослинництва, грн.

Визначення ефективності рослинництва на основі розрахункових значень показників ефективності не дає підстави для повної, всебічної та об'єктивної оцінки сільськогосподарського підприємства. Значення показників ефективності можуть коливатися протягом багатьох років не тільки внаслідок зміни рівня продуктивності сільськогосподарських підприємств, але і внаслідок зміни непродуктивних факторів, особливо регуляторних заходів політико-правового впливу на національну економіку чи сільське господарство (податкова, грошова, протекціоністська державна політика), а також в результаті зміни погодних і кліматичних умов.

Визначення ефективності рослинництва включає не тільки співвідношення отриманих результатів та понесених виробничих витрат. Така оцінка повинна

також відображати якість рослинництва, показники роботи якого в більшості випадків чітко регламентовані державними стандартами. Тому поліпшення якості продукції рослинництва рівнозначно збільшенню виробництва та вимагає додаткових витрат як на безпосереднє виробництво, так і на впровадження системи контролю якості (відповідність міжнародним стандартам ISO). Якісна продукція продається за вищою ціною, і зниження якості рослинницької продукції, в деяких випадках, може призвести до втрати грошових надходжень підприємства.

Під показником якості продукції рослинництва розуміють кількісний вираз однієї або кількох однорідних властивостей продукції, що задовольняють певні потреби споживачів стосовно її цільового призначення й умов використання. Відношення фактично досягнутого показника якості до його нормативного (базового) значення визначає рівень якості продукції рослинництва [34]. До показників якості продукції рослинництва відносяться:

1. Коефіцієнт заліковості продукції рослинництва:

$$K_{\text{зал}} = \frac{OP_{\text{зм}}}{OP_{\text{ф}}}, \quad (1.16)$$

де $K_{\text{зал}}$ – коефіцієнт заліковості продукції рослинництва;

$OP_{\text{зм}}$ – обсяг реалізації продукції у заліковій масі, т;

$OP_{\text{ф}}$ – обсяг реалізації продукції у фізичній масі, т.

2. Коефіцієнт сортності продукції рослинництва:

$$K_{\text{сорт}} = \frac{\sum_{i=1}^n OP_i - K_{\text{роз}_i}}{\sum_{i=1}^n OP_i}, \quad (1.17)$$

де $K_{\text{сорт}}$ – коефіцієнт сортності продукції рослинництва;

OP_i – обсяг реалізації продукції i -го сорту;

$K_{\text{роз}}$ – коефіцієнт розмірності i -го сорту.

3. Коефіцієнт розмірності i -го сорту продукції рослинництва:

$$K_{\text{роз}} = \frac{OP_i}{OP_1}, \quad (1.18)$$

де $K_{\text{роз}}$ – коефіцієнт розмірності i -го сорту продукції рослинництва;

OP_i – обсяг реалізації продукції i -го сорту, т;

OP_1 – обсяг реалізації продукції першого (вищого) сорту, т.

4. Загальний коефіцієнт якості продукції рослинництва

$$K_{з.як} = \frac{Вр_{ф}}{УГД}, \quad (1.19)$$

де $K_{з.як}$ – загальний коефіцієнт якості продукції рослинництва;

$Вр_{ф}$ – фактично одержана грошова виручка від реалізації продукції, грн.;

$УГД$ – умовний грошовий дохід (добуток загального обсягу реалізації продукції рослинництва на ціну першого (вищого) сорту), грн.

Запропонована система показників (натуральних, вартісних та якісних показників) комплексної оцінки економічної ефективності рослинництва дозволяє на систематичній основі порівнювати та оцінювати різні технології виробництва, вибирати оптимальний варіант раціонального використання як матеріальних ресурсів виробництва (земельні ресурси, необоротні і оборотні активи, робоча сила), а також нематеріальних ресурсів (інформація, показники ділової репутації підприємства тощо). Також вони можуть використовуватися для обґрунтування обсягів виробництва продукції рослинництва встановленими параметрами споживання ресурсів.

1.3 Органічне землеробство та його особливості

Питання екологізації сільськогосподарського виробництва є актуальною для всіх розвинених країн. Загалом, органічне виробництво, підтримує ідею здорового способу життя та харчування. Органічне виробництво аграрної продукції в Україні регулюється нормативно-правовими актами про сільськогосподарське виробництво, зокрема про продовольче забезпечення, виробництво та збут продукції, а також охорону навколишнього середовища, земельних, лісових та водних ресурсів.

В даній сфері можна побачити як екологічне та аграрне законодавства взаємодіють. Зокрема, Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19

вересня 2007 р. №1158 (далі – Програма розвитку села до 2015 року) [16], якою було передбачено певні заходи для формування аграрно-екологічного іміджу України. В ст. 5 Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 р. №425-VII [1] визначаються основні напрямки державної політики у сфері розвитку органічного виробництва України.

Правове регулювання органічного виробництва сільськогосподарської продукції є комплексним і направлено в першу чергу на налаштування виробничого процесу з метою отримання особливого виду сільськогосподарської продукції. Дивлячись на специфіку регулювання органічного виробництва, можна сказати, що правове забезпечення органічного виробництва сільськогосподарської продукції є підгалузь сільськогосподарського права.

Органічне виробництво в Україні зачіпає питання, що пов'язані зі здоровим способом життя та безпекою людей, дотримання прав споживачів та охороною навколишнього середовища. Основне завдання органічного підприємництва полягає у виробництві екологічно чистої та безпечної продукції. З огляду на зміст понять «екологічне сільськогосподарське виробництво» та «органічне виробництво» можна зробити висновок про їх тотожність [6].

З юридичної точки зору, екологічне сільське господарство розглядається як налагодження виробничого процесу з результатом отримання екологічно чистої сільськогосподарської продукції, з використанням переважно натуральних, природних технологій вирощування рослин та тварин [12]. Під екологічним сільським господарством прийнято розуміти виробництво аграрної продукції зі значним скороченням, а часто й з повною відмовою від використання мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин при максимальному використанні біологічних факторів підвищення родючості, що не мають негативного впливу на природу, з максимальним залученням внутрішніх ресурсів підтримання урожайності [13].

В загальному, органічне аграрне виробництво охоплює весь технологічний цикл від виробництва до реалізації готової продукції, управління, зв'язки з

громадськістю і відповідальність того, хто бере участь у цьому виді сільськогосподарського виробництва. Весь технологічний цикл охоплює виробництво, транспортування, зберігання та розподіл продукції, її переробку і все це підлягає правовому регулюванню. Такі основні положення враховані, у ст.4 Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [1]. Законом визначено принципи органічного виробництва, зберігання, транспортування та реалізації органічної продукції, які спрямовані на екологізацію сільськогосподарського виробництва в Україні.

Екологічно чиста продукція повинна відповідати встановленим вимогам безпеки, тобто термін «екологічний продукт» має відповідати дійсності. Продукція, виготовлена відповідно до цих вимог і стандартів безпеки, є екологічно безпечною та гарантує безпеку для споживача з мінімальним забрудненням навколишнього середовища і максимальним екологічним контролем [34]. Для виділення певних екологічно значущих якостей продукції були розроблені екологічні етикетки для таких товарів (екомаркування). В Україні є власна система екомаркування [19].

У ст.1 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» йдеться про те, що безпечний харчовий продукт це – продукт, який не діє шкідливо на здоров'я людини безпосередньо чи опосередковано, за дотримання вимог санітарних заходів та споживання за призначенням [2]. Тож, безпечність в даному випадку пов'язується зі здоров'ям людини, а вплив аграрного виробництва на стан природного середовища залишається поза увагою законодавства.

Норми органічного сільського господарства – це не лише органічні стандарти, але також і стандарти харчових прав людини та гідного рівня життя. Водночас слід зазначити, що збільшення попиту на органічну продукцію становить певну загрозу для фармацевтичної та хімічної промисловості. Дійсно, оскільки попит на пестициди, ветеринарні препарати та генетично модифіковані продукти зменшується, то обсяги виробництва і прибуток компаній фармацевтичної та хімічної промисловості скоротяться. Як зазначають окремі

експерти, можливо, що представники цих галузей економіки будуть перешкоджати розвитку українського органічного сільського господарства.

Органічне сільськогосподарське виробництво також є стратегічним інструментом управління ринком, спрямованим на розвиток конкурентоспроможного органічного сільського господарства. У зв'язку з цим з точки зору розвитку органічного виробництва в Україні необхідно застосувати комплексний підхід до земельної реформи [20].

З огляду на це, можна зробити висновок, що органічне сільське господарство можна розглядати як такий виробничий процес, який забезпечує вирощування екологічно чистої продукції тваринного та рослинного походження. Чинний український закон регулює питання органічного виробництва в цілому, але деякі аспекти не привертали уваги законодавців. Українське законодавство щодо безпеки та якості продуктів харчування ігнорує вплив сільськогосподарського виробництва на навколишнє середовище. У міру необхідності потрібно враховувати характеристики цього виробництва. Тому сільськогосподарське виробництво органічної продукції характеризується тим, що його виробничі потреби не були реалізовані та не можуть бути реалізовані. Крім того, слід звернути увагу на переваги органічного виробництва, рушійною силою розвитку якого має стати вітчизняне законодавство. Таке виробництво допоможе зберегти природний та історичний ландшафт, середовище традиційного способу життя жителів сільської місцевості [30].

Отже, органічне виробництво – це комплекс цілей та діяльності аграрного підприємства, що необхідні для створення екологічно чистої продукції та зменшення негативної дії на земельні ресурси. До основних вимог ведення екологічного виробництва належать наступні:

- для органічного землеробства використовуються тільки органічно чисті землі без залишків хімічних засобів тощо;
- синтетичні мінеральні добрива, генетично модифіковане насіння та посадковий матеріал, хімічні засоби захисту рослин не можуть бути використані для вирощування сільськогосподарських культур;

- ґрунт обробляється не глибоко (для зернових рекомендується не глибше 4-5 см);
- сільськогосподарські культури мають бути адаптовані до природно-кліматичних умов зони вирощування та ґрунту;
- захищають посіви тільки агротехнічними заходами, мікробіологічними препаратами та профілактичними засобами;
- відсутність оголеної землі, вона завжди прикрита або зайнята, адже незахищений ґрунт перегрівається і дуже швидко втрачає вологу. Після дощів перетворюється в бруд і перестає дихати, промерзає при заморозках і надалі піддається ерозії, але мульчування зберігає ґрунти;

Органічне землеробство дуже популярне в європейських країнах і США, які, незважаючи на розвиток агротехнічної промисловості, в першу чергу, дбають про якість одержуваної продукції і здоров'я населення [23]. Також його розвиток стимулює зростання попиту на органічну продукцію, вищі ціни органічної продукції.

На даний час виробництво аграрної органічної продукції, як напрям діяльності підприємства, може отримувати розвиток не лише у вигляді диверсифікації діяльності, але й бути ключовою ідеєю діяльності аграрного підприємства.

Загалом, останні роки серед населення України спостерігається тенденція до споживання корисних продуктів. Це зумовлено розвитком свідомості людей щодо правильного харчування та розуміння, що продукти у першу чергу впливають на стан здоров'я. Тому, більшість таких споживачів готові переплатити за товари з надписом «органік» [35].

Таким чином, на відповідний попит створюється і пропозиція. Для виробників органічної продукції в Україні створені усі умови та система регулювання. У середині 2018 року був прийнятий і ступив у дію закон «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [1].

Основними положеннями даного правового акту є наступні:

- сприяти покращенню якісних показників через запобігання негативного впливу на земельні ресурси та родючість ґрунтів;
- мінімізувати використання неприродних складових у процесі аграрного виробництва;
- організувати технічні процеси виробництва продукції, що безпечні для довкілля;
- створити екологічну виробничу систему з переробки або утилізації відходів виробництва різного походження;
- планувати виробничу діяльність відповідної продукції шляхом забезпечення екологічного балансу [6].

Також на території України функціонує Міжнародна федерація органічного руху України, що сприяє розширенню виробництва та споживання органічної продукції, збільшенню його ефективності. Дана організація займаються просуванням ідеї свідомого ставлення до природи та її складових.

Колись Гіппократ говорив, що ми — це те, що ми їмо. Доктор Стівен Келлі та команда вчених з Оксфордського університету науково підтвердили дане твердження і дійшли висновку, що наш раціон може змінювати послідовність генів та структуру геному.

Наприклад, розвиток гербіцидів для захисту рослин від бур'янів посилювався після Другої світової війни. З моменту свого створення Техаський дослідницький інститут та його колеги з Медичного коледжу Бейлора дійшли висновку, що вживання даних речовин викликає різноманітні рідкісні захворювання, включаючи ендокринні розлади.

Звичайно, виробники добрив та інших хімічних речовин докладають зусиль, щоб зменшити небезпеку своєї продукції. У той же час, через нерозуміння походження хвороб та відсутність наукової бази впливу хімічних речовин на здоров'я людини, наука не може об'єктивно гарантувати безпеку людини від таких засобів [29].

Звичайно, за замовчуванням органічне землеробство безпечніше, ніж традиційне інтенсивне землеробство. Однак воно має великий недолік — ціну

продукції, оскільки, порівняно з генетично модифікованими культурами, вирощеними за технологією з використанням добрив та засобів захисту рослин, така продукція виходить дорожчою через вищі витрати праці та меншу врожайність культур, а часто і через необхідність використання дорогих біологічних препаратів для догляду за посівами, використання дорогих органічних добрив.

Іншими словами, сучасні інтенсивні сільськогосподарські технології змушують людей зробити вибір, який розуміє більшість світового населення їжа може бути небезпечною. Окремі автори задаються питанням про те чи дійсно неминучим є такий спосіб виробництва аграрної продукції? За окремими підрахунками, планета Земля може прогодувати близько 10 мільярдів людей, тому може бути, що людство не має іншого вибору. Ми також повинні зрозуміти той факт, що якість їжі є стратегічним питанням. Без цього питання майбутнього цивілізації є вкрай непевне [36].

Послаблення конкурентних переваги харчової промисловості може бути наслідком відмови від використання переваг традиційного інтенсивного землеробства. А.П. Данилов, зазначив, що «донедавна британський вчений Девід Кінг, який був головним науковим радником британського уряду, сказав, що повернення до органічного сільського господарства можливе у відповідних розвинених країнах, що стикаються з проблемою надмірного споживання їжі... Проте введення цього тренду в Африці американськими неурядовими організаціями та ООН призвело до руйнівних наслідків.»

У той же час, завдяки традиційній системі землеробства, люди можуть використовувати їжу для задоволення потреб населення світу, яке зростає. Лише за останні 50 років населення зросло з 3 до 7 мільярдів. За цей період сільськогосподарські площі збільшились на 10%, а сільськогосподарська продукція змогла потроїтися. Це описано у статті «Традиційне і органічне сільське господарство: аналіз порівняльної ефективності з позиції концепції сталого розвитку».

На органічні продукти сьогодні припадає менше 1% світових запасів продовольства. Джон Фоулі, директор Інституту екологічних досліджень Університету Міннесоти, член Ради природоохоронних наук, сказав: «органічна броколі не може вирішити харчові проблеми у світі, а також не може зберегти природні ресурси Землі» [54].

Але традиційне землеробство небезпечне не тільки через те, що хімікати потрапляють в їжу, але і в їх тенденції до накопичення в навколишньому середовищі, що погіршує екологічну ситуацію загалом. Весь час розширюється сфера застосування добрив та агрохімікатів. Згідно одного з досліджень, у Великобританії використання мінеральних азотних добрив на полях призвело до того, що вміст нітратів у річковій воді збільшився на 48%. Як результат, у більш ніж ста централізованих системах водопостачання концентрація нітратів перевищує 50 мг / л. Навіть згідно з нинішніми дещо завищеними стандартами його безпечна межа не перевищує 45 мг / л [48].

Це лише нітратні добрива, а також існують фосфорні та калійні хімічні добрива, які використовуються у виробництві. Те саме стосується реакції всіх організмів на гербіциди. Вважається, що вони можуть спричиняти рак та серйозні ендокринні порушення і становлять загрозу для інших живих організмів, зокрема для птахів, які харчуються комахами та живуть у полях.

Органічне землеробство базується не тільки на невикористанні агрохімічних засобів, але й на дотриманні раціональної сівозміни. Такі культури як соняшник, ріпак чи кукурудза дуже виснажують ґрунт, їх сівбу варто чергувати, наприклад, з бобовими. Так само як і використовувати так званий зелений пар — коли з основними культурами по чергово розміщуються капуста, суріпиця, ріпак, гірчиця біла, жито, овес. А хоча б раз в три роки бажано залишати землю під пар, щоб вона відновила свої ресурси [45].

Стале сільське господарство також неможливе без поступового переходу на органічне виробництво. Група авторів зазначає, що на початку 2000 року Європейський Союз запропонував Європейську ініціативу сталого сільського

господарства. Сталий розвиток також передбачає оптимізацію за трьома напрямками:

- екологія;
- економіка;
- соціальна сфера.

Екологія – це передбачає найкращий вплив на кліматичні зміни (тобто зменшення викидів парникових газів), економічність, відновлюваність ресурсів, підтримка високого біорізноманіття та захист ґрунтів.

Економіка — прибутковість сільськогосподарських підприємств, їх платоспроможність, економічна стабільність аграрної сфери.

Соціальна сфера — офіційне працевлаштування, високі зарплати, гідні робочі місця, зв'язки з громадськістю.

При виконанні всіх цих цілей і досягається загальна ефективність. Якщо щось не виконано, тоді якісь сфери суспільного життя будуть неодмінно страждати [23].

До речі, слід відмітити, що висока екологічність органічного сільського господарства також є сумнівною. Зрештою, технологія ведення органічного сільського господарства передбачає використання прісної води, здійснює скидання забруднених стічних вод та виділення парникових газів в атмосферу, як і традиційне виробництво продукції.

Як зазначається у окремих авторів, для органічного землеробства в середньому на гектар землі здійснюється менше шкоди для навколишнього середовища, але якщо поглянути на шкоду з точки зору одиниці виробленої продукції, то шкода буде такою самою, що і в традиційного землеробства, що ґрунтується на використанні агрохімічних засобів. Або навіть може бути навіть більша шкода через нижчу урожайність і інколи більше використання пального та деяких інших ресурсів.

Не можна ігнорувати і той факт, що понад 75% земель України займають приватні компанії. Характеристикою будь-якого приватного підприємства є прагнення отримати найбільшу вигоду від здійснення своєї діяльності. Розвиток

сільського господарства здійснюється у напрямку максимального використання добрив, засобів захисту рослин та генетично модифікованих організмів, а цей напрямок далекий від формування концепції сталого екологічного розвитку. Принцип сьогоднішньої діяльності такий: чим менша собівартість і більший урожай тим вигідніше фермерам. Безпека продуктів харчування хоча і не є другорядною, проте не ключовою для багатьох підприємств.

Унікальність органічного сільського господарства полягає також у тому, що воно вимагає більшої трудомісткості, оскільки для його функціонування потрібно більше працівників. Іншими словами, крім екологічно чистих продуктів, органічні методи сільського господарства також надають багато можливостей для працевлаштування, що завжди буде вигідним для державної політики створення робочих місць, а не як ціль приватної діяльності [24].

Тому відбувається так, що в Україні вирощується багато технічних культур за інтенсивною технологією, що виснажує ґрунти, а потім товар продається за кордон, де аграрний сектор зберігає свої природні ресурси. Тому очевидно, що зі стратегічної точки зору органічне сільське господарство є надзвичайно важливим. Це збереже здоров'я населення країни, захистить навколишнє середовище та забезпечить можливості працевлаштування.

Отже, органічне землеробство дає людству здорові та безпечні продукти харчування, зберігає ґрунти і природне середовище в цілому, дає додаткові робочі місця і гарантує стратегічну безпеку аграрного сектора. Традиційне землеробство ослаблює стратегічні конкурентні переваги в питанні продовольства, не забезпечує сталий розвиток сільського господарства.

Ще однією великою перевагою органічного сільського господарства є зайнятість сільського населення. Сільська праця для багатьох – це спосіб життя. Традиційне сільське господарство це не зовсім заперечує, але передбачає постійне скорочення зайнятості у сільському господарстві.

Проте, є підстави вважати, що органічне сільське господарство не зовсім підходить для країн, що розвиваються, оскільки це зменшить їх продовольчу та економічну безпеку, запобігатиме поширенню новітніх технологій у

сільськогосподарській галузі, оскільки порівняно з аграрним сектором розвинених країн його конкурентоспроможність нижча. Але така думка може бути хибною.

Окрім цього, органічне землеробство не завжди відповідає концепції сталого розвитку сільського господарства та сільської місцевості, не вирішує соціальні проблеми. Адже покращувати довкілля не завжди означає покращення рівня життя населення. Окремі автори зазначають, що концепція органічного землеробства базується на основних натуралістичних помилках, коли вважається, що створене природою є природним і прекрасним, тоді як все, що створене людьми, є «рукотворним» і поганим. Це зовсім неправда [30].

З іншого боку, вплив традиційного інтенсивного сільського господарства на навколишнє середовище вважається занадто радикальним та шкідливим. Тому пропонується розвинути органічне землеробство і поставити його на шлях сучасних технологій. Сьогодні людство загалом вирішило продовольчу проблему і тому немає сенсу виробляти значно більші обсяги продукції поза потребами споживанням, адже і так багато їжі викидається у сміття. [52]

РОЗДІЛ 2

ДОСЯГНУТИЙ РІВЕНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ДП «ЧАЙКА» ТА УМОВИ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

2.1 Загальна економічна характеристика та ефективність діяльності ДП «Чайка»

Державне підприємство «Чайка» (ДП «Чайка») створене згідно з Розпорядженням Керівника Державного управління справами від 31 серпня 2000 року № 205 на базі підсобного господарства «Чайка» і підсобного сільськогосподарського підприємства «Дударків». Дане підприємство має кілька філій. Досліджуване підприємство знаходиться у місті Київ, а філії розташовані у двох областях: Чернігівська і Київська область.

Займається дане підприємство тваринництвом та рослинництвом, а також переробкою аграрної продукції. Обробляють на підприємстві 7016 га власної та орендованої землі. Вирощують зернові, технічні, кормові культури, картоплю, овочі. Працівники суворо дотримуються сівозміни і технології виробництва продукції, тому показники продуктивності на підприємстві є дуже високими.

Основні напрями діяльності підприємства:

- організація виробництва високоякісної сільгосппродукції, її переробка та забезпечення потреб громадського харчування Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Державного управління справами та інших органів, установ та організацій, а також реалізація сільськогосподарської сировини, готової продукції стороннім юридичним і фізичним особам з метою отримання прибутку;
- удосконалення наявних галузей, створення нових виробництв і здійснення інших видів діяльності, що не суперечить чинному законодавству, з метою отримання прибутку та підвищення рівня господарювання.

Підприємство має такі структурні підрозділи:

філія «Чемер» (Козелецький район Чернігівської області);

філія «Дударків» (Бориспільський район Київської області);

філія «Лісне» (Києво-Святошинський район Київської області);

філія «Рибгосп «Васильківський» (Васильківський район Київської області).

Крім виробництва сільгосппродукції, на Державному підприємстві «Чайка» налагоджено переробку продуктів:

у філії «Лісне» – молокопереробний цех;

у філії «Дударків» – млин, крупорушка;

у філії «Чемер» – цех з виготовлення ковбасних виробів.

Молокопереробний цех філії «Лісне» розташований у 30 км від м. Києва. Цех спеціалізується на виробництві молочної продукції, основними видами якої є: молоко, кефір, сири, сметана, йогурти тощо.

Філія «Дударків» основний вид діяльності – виробництво і переробка зерна на борошно та крупи.

Філія «Чемер». Основними напрямками діяльності є: у тваринництві – виробництво свинини і молока, а в рослинництві – вирощування зернових, картоплі та овочів.

Філія «Рибгосп «Васильківський» Філія займається розведенням білого амура, товстолоба і коропа.

Для якісної характеристики визначаємо розмір досліджуваного підприємства. Для цього проаналізуємо такі показники: площа сільськогосподарських угідь, величина авансованого капіталу (в тому числі власного та позичкового), середньооблікова чисельність працівників, обсяг продажу продукції (табл. 2.1).

З наведеної нижче таблиці можемо зробити висновки про те, що загальна площа угідь підприємства з кожним роком зменшується. Рілля в 2019 році порівняно з 2017 та 2018 роком зменшилась на 13,03 % та 0,38% відповідно. Розглядаючи наступний показник такий як, авансований капітал (включає

власний та позичковий), то можна зазначити, що спостерігається зростання, а саме в 2019 році даний розмір капіталу зріс на 8,3 % в порівнянні з 2017, та на 0,76 % в порівнянні з 2018 роком.

Таблиця 2.1 – Показники розміру ДП «Чайка» за 2017-2019 р.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	% 2019 до	
				2017	2018
Площа с.г. угідь, га	7858	7222	7162	91,14%	99,17%
У тому числі рілля, га	7016	6125	6102	86,97%	99,62%
Величина авансованого капіталу, тис. грн.	231081	248362	250252	108,30%	100,76%
у тому числі:					
власний капітал, тис. грн.	160150	169335	164631	102,80%	97,22%
позичковий капітал, тис. грн.	70931	79027	85621	120,71%	108,34%
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	396	401	365	92,17%	91,02%
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	159946	195741	192448	120,32%	98,32%

Джерело розроблене автором на базі звітності ДП «Чайка»

Власний капітал підприємства збільшився на 2,8 %, порівняно з 2017 роком, та зменшився на 2,78% порівняно з 2018 роком. В той же час позичковий капітал зростає на 20,71 %, порівняно з 2017 та на 8,34 % з 2018 роком. Середньооблікова чисельність працівників зменшилась на 31 особу в порівнянні з 2017 роком і на 36 осіб відносно 2018 року. Чистий дохід від реалізації продукції збільшився в 2019 році в порівнянні з 2017 на 20,32 %, а в порівнянні з 2018 він зменшився на 1,68 %.

Далі проаналізуємо виробничу структури підприємства, виділяючи при цьому основні, допоміжні і обслуговуючі підрозділи державного підприємства «Чайка» (табл.2.2). Як бачимо, підприємство має багато різних підрозділів, займається виробництвом багатьох видів продукції рослинництва і тваринництва, а також здійснює переробку сільськогосподарської продукції, має обслуговуючі підрозділи.

Таблиця 2.2 – Виробнича структура ДП «Чайка»

Основні підрозділи	Допоміжні підрозділи	Обслуговуючі підрозділи
• Рослинництво «Дударків» • Тваринництво «Дударків» • Рослинництво «Лісне» • Тваринництво «Лісне» • Рибне господарство «Васильківський» • Рослинництво «Чемер» • Конярство «Чемер» • Молочна тваринницька ферма «Чемер» • Свинарство «Чемер»	• Млин • Молокопереробна «Лісне» • Забій ВРХ «Лісне» • Доробка «Лісне» • Забій ВРХ «Дударків» • Забійний цех «Чемер» • Ковбасний цех «Чемер» • Доробка «Чемер» • Склади «Чемер» • Доробка «Лісне» • Магазин	• Вантажний автотранспорт • Легковий і пасажирський автотранспорт • Тракторний парк • Водопостачання • Гуртожиток • Їдальня • Електропостачання • Будівельна бригада • Ремонтна майстерня

Джерело розроблене автором на базі звітності ДП «Чайка»

Більшість працівників підприємства «Чайка» задіяна у виробничому процесі. На підприємстві ДП «Чайка» станом на кінець 2019 року працює 365 осіб. Які працюють в усіх вище перерахованих підрозділах та забезпечують функціонування підприємства.

Для економічної характеристики підприємства важливо визначити його виробничий напрямок. На основі товарної продукції за 2019 рік робимо необхідні розрахунки (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Структура товарної продукції ДП «Чайка» 2019 рік

Галузі	Чистий дохід від реалізації, тис.грн	Частка галузі у заг. обсязі чистого доходу від реалізації, %	Рангований ряд
1	2	3	4
Пшениця озима	24 942	16,63%	3
Жито	98 37	6,56%	6
Ячмінь	35	0,02%	10
Овес	11	0,01%	11
Кукурудза на зерно	19 498	13,00%	4

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
Горох	106	0,07%	9
Боби сої	2 309	1,54%	8
Соняшник	28 569	19,04%	2
Велика рогата худоба	57 53	3,84%	7
Свині	16 219	10,81%	5
Молоко	42 729	28,48%	1
Всього	150 008	100	X

Джерело розроблене автором на базі звітності ДП «Чайка»

По даним таблиці можна визначити що виробничий напрям досліджуваного підприємства молочно-соняшничко-зерновий, так як дана продукція займає перші місця по обсягах реалізації.

На основі таблиці, наведеної вище, визначаємо коефіцієнт зосередження галузей товарного виробництва (K_z) за 2019 рік за формулою:

$$K_z = \frac{100}{\sum (P_{ij} \times (2P_j - 1))} \quad (2.1)$$

де P_{ij} – питома вага i -ї галузі в структурі товарної продукції сільського господарства; N_i – порядковий номер i -ї галузі в рангованому ряді.

За даними нашого підприємства цей коефіцієнт $K_z = 0,19$, тобто підприємство є багатогалузевим.

Визначимо загальні показники рентабельності за чистим прибутком, що для ДП «Чайка» занесені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка показників рентабельності ДП «Чайка» за 2017-2019 роки, %

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. порівняно з 2017 р.	2019 р. порівняно з 2018 р.
Рентабельність авансованого капіталу, %	1,69	1,74	- 7,36	-9,05	-9,1
Рентабельність власного капіталу, %	2,38	2,61	- 11,02	-13,4	-13,63
Рентабельність виробництва продукції, %	2,20	2,15	- 7,30	-9,5	-9,45

Джерело розроблене автором на базі звітності ДП «Чайка»

З даної таблиці видно, що всі показники в 2019 році є негативними. А саме, рентабельність авансованого капіталу в 2019 році знизилась на 9,05 в.п. порівняно з 2017 і на 9,01 в.п. до 2018 року. Рентабельність власного капіталу в 2017 і в 2018 роках становила 2,38 і 2,61 відповідно, а от в 2019 році значно погіршилась, знизилась аж на 13,4 в.п. у 2017 і на 13,63 в 2018 році. Рентабельність виробництва продукції також впала в 2019 році, порівняно з попередніми, дані показники зменшилися на 9,5 в.п. в 2017 році та 9,45 в.п. в 2018 році.

Далі переходимо до визначення показників майнового стану підприємства та інтенсивності виробництва в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Оцінка майнового стану підприємства та інтенсивності виробництва ДП «Чайка» за 2018-2019 рік

Показник	2018 р.	2019 р.	Відхилення у % і в.п. 2019 р. порівняно з 2018 р.
Авансований капітал на 1 га с/г угідь	31606,3	34 190,3	8,17
Основний капітал на 1 га с/г угідь	13916,7	29 440,8	21,15
Питома вага оборотного капіталу в загальних активах підприємства	31%	31,96%	10,3
Витрати виробництва (рослинництво) на 1 га с/г угідь	8 191,4	9 962,2	12,16
Витрати виробництва (тваринництво) на 1 га с/г угідь	6 176,9	7 638,5	12,36
Матеріальні витрати на 1 га с/г угідь	18 134	17 742,2	-21,6
Витрати на оплату праці на 1 га с/г угідь	4 737,21	7 520,3	15,87

Джерело розроблене автором на базі звітності ДП «Чайка»

Отже, проаналізувавши дані таблиці видно, що всі показники мають позитивний ріст в 2019 році порівняно з 2018 роком, але такий показник як матеріальні витрати є від'ємними і становлять – 21,6 в.п. А отже, підприємство намагається оптимізувати свої ресурси та зменшити матеріальні витрати на 1 га, це є позитивною тенденцією.

Показники стану і руху основних засобів ДП «Чайка» наведено у табл.2.6.

Таблиця 2.6 – Показники стану і руху основних засобів ДП «Чайка», 2019

р.

Показники	2019 р.
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,44
Коефіцієнт придатності	0,56
Коефіцієнт зростання	1,09
Коефіцієнт оновлення	0,097
Коефіцієнт вибуття	0,010

Джерело розроблене автором на базі звітності ДП «Чайка»

Коефіцієнт зносу основних засобів показує на скільки основні засоби втратили свою первісну вартість з даних які ми спостерігаємо у таблиці вище видно , що цей показник становить 0,44, тобто основні засоби на 44% зношені.

Коефіцієнт придатності, навпаки, показує на скільки основні засоби є придатними і в даному підприємстві він становить 56%, тобто стан є майже критичним і не бажаним для сучасного підприємства.

Наступний коефіцієнт зростання показує, що на кінець 2019 року основні засоби зросли на 9 % порівняно з початком року.

Далі наведені два коефіцієнти (оновлення та вибуття). Для нормального функціонування підприємства, коефіцієнт оновлення має бути більшим ніж вибуття. Така тенденція спостерігається на ДП «Чайка».

Наступним кроком буде аналіз ділової активності досліджуваного підприємства, для більш глибокого економічного аналізу, що наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз ділової активності ДП «Чайка» 2018-2019 рік

Показники	2018 р.	2019 р.
Коефіцієнт оборотності активів	0,81	0,77
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	2,4	2,4
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	38,9	43,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,1	4,9
Тривалість обороту дебіторської заборгованості (днів)	9	9
Тривалість обороту кредиторської заборгованості (днів)	66	78

Джерело розроблене автором на базі звітності ДП «Чайка»

Дана таблиця показує, що перший показник становить 0,77, а отже повторного циклу виробництва і обігу по звітності в 2019 році не спостерігається.

Наступний коефіцієнт оборотності оборотного капіталу досліджуваного підприємства становить 2,4, тобто продуктивність оборотного капіталу позитивна, це означає що підприємство функціонує правильно.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зріс в 2019 році, порівняно з 2018, тобто це означає що ДП «Чайка», збільшила комерційний кредит, що надає своїм партнерам, це може бути як позитивним показником, так і негативним.

Наступний показник показує використання кредиторської заборгованості досліджуваним підприємством, в базовому році в порівнянні з попереднім даний показник є меншим, тому це є негативною тенденцією.

Тривалість обороту дебіторської та кредиторської заборгованості показують скільки в середньому потрібно днів на здійснення платежу по ним, по першому показнику кількість днів не змінилась в 2019 порівняно з 2018 роком, а по другому зросла на 12 днів.

Ще одні з головних показників, такі як показники ліквідності підприємства. Наступним кроком, ми розглянемо саме їх у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники ліквідності ДП «Чайка», 2018-2019 роки

Показник	2018 р.	2019 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,015	0,018
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,093	0,071
Загальний коефіцієнт ліквідності	1,209	1,001

Джерело розроблене автором на базі звітності ДП «Чайка»

Коефіцієнт абсолютної ліквідності має бути від 0,2 до 0,25, в поданій вище таблиці видно що два роки він нижчий за норму, а тому ДП «Чайка» не зможе вчасно погашати свої зобов'язання за такого показника.

Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2019 році становить 0,071 він є менший від аналогічного показника в 2018 році, даний коефіцієнт показує як підприємство може сплачувати поточні зобов'язання, якщо дебітори вчасно з ними розрахуються.

Загальний коефіцієнт ліквідності підприємства має бути більшим за 1, це ми бачимо і в ДП «Чайка». Він показує здатність підприємства погашати свою заборгованість за допомогою їх найбільш ліквідних активів.

Отже, досліджуване підприємство є багатогалузевим, відносно стійким, має необхідний капітал та гарну його структуру.

2.2. Стан та перспективи розвитку органічного землеробства в Україні

Сьогодні розвиток органічного виробництва тісно пов'язаний з багатьма очевидними екологічними, економічними та соціальними вигодами у цій галузі діяльності. Інтенсифікація сільського господарства у всьому світі не тільки негативно впливає на навколишнє середовище, але й вичерпує природні ресурси, і без цього сільськогосподарське виробництво було б неможливим. Отже, органічне сільське господарство має екологічні переваги, яке виражається в тому, що органічне сільське господарство має великий потенціал для виправлення

перелічених раніше негативних тенденцій та може зменшити викиди вуглекислого газу, закису азоту та метану, що спричиняють глобальне потепління.

Крім того, органічне землеробство має очевидні переваги для здоров'я людей. По-перше, це зменшує ризики для здоров'я працівників сільського господарства, оскільки вони працюють з пестицидами та іншими хімічними речовинами, що використовуються у традиційному виробництві. По-друге, органічна їжа оздоровлює споживачів, мінімізуючи вплив токсичних та отруйних хімічних речовин на здоров'я людини [39]. Традиційні овочі та фрукти містять в середньому більше 20 пестицидів, м'ясо та молоко, які в свою чергу містять антибіотики, гормони та стимулятори росту. Також, згідно з дослідженнями вчених з різних країн, поживні речовини, мінерали та вітаміни (вітамін С, залізо, магній і фосфор), що містяться в органічних продуктах, на 50% перевищують аналогічні продукти на промислових фермах. Органічна їжа особливо корисна для дітей, оскільки їх організм більш сприйнятливий до залишків пестицидів, нітратів, важких металів та антибіотиків у їжі [53].

Розвинені аграрні країни, які досягли найвищого рівня аграрної хімії, проводять активну наукову, технологічну та інвестиційну політику з метою використання альтернативних технологій, особливо органічних та біотехнологій, для розвитку екологічного сільського господарства. Однією з особливостей цих технологій є те, що вони призначені для виробництва продукції без використання хімічних добрив, висадження генетично модифікованих організмів, тобто планується раціональне використання земельних ресурсів та сучасний розвиток біотехнологій.

В результаті отримують так звані органічні продукти, які відрізняються від звичайних продуктів не лише наявністю сертифікатів, але й екологічною безпекою, високою якістю та свіжістю та вищими смаковими якостями. Крім того, в довгостроковій перспективі родючість ґрунту може підтримуватися і збільшуватися, а біологічні цикли в системах землеробства та переробки можуть підтримуватися і розширюватися, в тому числі. Тому світовий органічний ринок швидко розвивається [38].

Україна зробила лише перший крок у формуванні та розвитку ринку органічних продуктів, який вже досить розвинений в інших країнах, особливо в Європейському Союзі. Останнім часом український ринок органічних продуктів швидко розвивається завдяки прагненню покупців до здорового харчування та позитивному впливу сучасних технологій на масове виробництво продуктів харчування.

При виробництві органічної продукції (англійське слово органічна їжа) під час росту рослин забороняється використовувати пестициди для боротьби з бур'янами рослин, шкідниками та хворобами та мінеральними добривами синтетичного походження, тоді як захист рослин здійснюється головним чином за допомогою препаратів природних джерел та ґрунту, рослинне живлення. Використовувати органічні добрива; заборонити використання генетично модифікованих організмів; у тваринництві заборонені стимулятори росту, гормони та антибіотики, а для лікування тварин необхідно застосовувати профілактичні засоби та гомеопатичні препарати [45].

Згідно з дослідженням питання з торгівлі та розвитку ООН, органічне сільське господарство в слаборозвинених країнах має можливість перевершити традиційні і традиційні системи сільськогосподарського виробництва з точки зору продуктивності, диверсифікації та економічної ефективності [18]. Такі переваги роблять органічне виробництво особливо привабливим для дрібних і бідних фермерів, які в іншому випадку могли б зіткнутися з ризиком продовольчого і фінансової кризи. Органічне сільське господарство може стати потужним інструментом скорочення бідності і голоду на планеті.

Соціальне перевага органічного сільського господарства полягає в тому, що воно має великий потенціал для підтримки засобів до існування сільського населення і пожвавлення роботи невеликих ферм. У міру розвитку органічного сектора ступінь механізації органічного сільського господарства відносно невисока, що зазвичай вимагає більше ручної праці, а зайнятість місцевих жителів також буде збільшуватися [48]. В результаті органічне виробництво може стати

ефективним інструментом для збереження традиційних сільськогосподарських знань в кожному регіоні і скорочення міграції сільського населення в мегаполіси.

Рисунок 2.1 - Основні переваги органічних продуктів [35]

Наявність переваг зумовлює стрімке зростання органічного сільського господарства, особливо в Європі, де знаходиться 38 % усіх органічних земель (11,2 млн. га) знаходиться у Європі. Станом на 2020 р. в Європі було зареєстровано близько 415 тис. органічних виробників, 89 тис. переробників та 14,5 тис. імпортерів. За оцінками швейцарських експертів ринок органічної продукції у світі зараз становить близько \$98 млрд.

Більшість органічних ферм в Україні розташовані в Одеській, Херсонській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській областях. [15]. У Полтавській області, зокрема, сертифіковано два сільськогосподарські підприємства: товариства з обмеженою відповідальністю "Кварк" та "Акроекологія", які займаються рослинництвом, та товариства з обмеженою відповідальністю "Діамант", яке займається виробництвом мюслі, круп, готових сніданків. Українські сертифіковані органічні господарства дуже відрізняються за розмірами - від декількох гектарів (як і більшість європейських країн) до понад 10 000 гектарів ріллі.

Основними каналами збуту для органічних продуктів в Україні є спеціалізовані відділи супермаркетів і невеликих магазинів. Зважаючи на зростання попиту, збільшується кількість місць, де можна придбати таку натуральну й органічну продукцію. Всього в Україні існує близько 150 таких магазинів. Купити органічні продукти в нашій країні можна в мережах магазинів Органік Ера, Натур Бутік, Сільпо (Fozzy Group), Delight, Еко-Шик, Goodwine, Pareco, METRO, Чумацьких Шлях, Мега Маркет, Billa, Фуршет, Glossary Organic Products та інші. Мережа, через яку поширюються органічні продукти, росте. Більшість точок продажу знаходяться у великих містах – Києві, Львові, Івано-Франківську, , Кіровограді. Частка сертифікованої органічної продукції в таких магазинах варіюється від 10% до максимум 50%. Широкого розповсюдження набули он-лайн мережі, в яких споживач може отримати інформацію про продукти та зробити замовлення [24].

Недосконалі інституційні норми заважають кращій діяльності в органічному секторі України. На сьогодні лише кілька нормативних актів оголосили про підтримку державою розвитку органічного сектору. Основними з них є: «Закон України про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [1] та національний цільовий план розвитку сільських територій України до 2015 року [16]. Станом на 2015 рік Національним планом розвитку сільських районів було поставлено завдання збільшити частку органічної продукції у загальній вартості сільськогосподарської продукції до 10%.

Документ також визначає стимули для органічного сільського господарства, нагляд за органічним розвитком та встановлення сертифікації система.

Український «Закон про виробництво та товарообіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» заклав правову основу для всебічного та ефективного розвитку органічного сільського господарства. Положення закону набрали чинності 9 січня 2014 року, через три місяці після його видання, вимагаючи від компаній, які позначають свою продукцію як органічну, протягом шести місяців привести своє виробництво у відповідності до норм цього закону. Експерти в органічному секторі висловили сподівання, що з прийняттям закону в державі розвиток органічного сектору буде посилюватися та унеможливить явище так званого «псевдо органічного виробництва» [30].

Загалом, протягом останніх років серед населення України спостерігається тенденція до споживання органічних продуктів, даний ринок зростає. Це зумовлено розвитком свідомості людей щодо правильного харчування та розуміння, що продукти у першу чергу впливають на стан здоров'я. Тому, більшість навіть готові переплатити за сертифіковані органічні товари [44].

У середині 2018 року був прийнятий і ступив у дію закон «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції».

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства, Україна має понад 420 органічних та перехідних операторів, особливо 294 сільгоспвиробників. Більшість з них пройшли сертифікацію органічного стандарту ЄС, що відповідає правилам ЄС 834/2007 та 889/2008, та стосуються як експорту органічної продукції, так і внутрішнього ринку. Українські органічні компанії зазвичай також мають сертифікати Національної органічної програми США (NOP). Органічні стандарти, що застосовуються в Україні: Bio Suisse (Bio Suisse, Швейцарія), Bioland (Bioland, Німеччина), Naturland (Naturland, Німеччина), COR (Канада), Soil Association (Великобританія) та KRAV (Швеція) [32].

На рис. 2.2 можемо спостерігати кількість органічних операторів в Україні по областях.

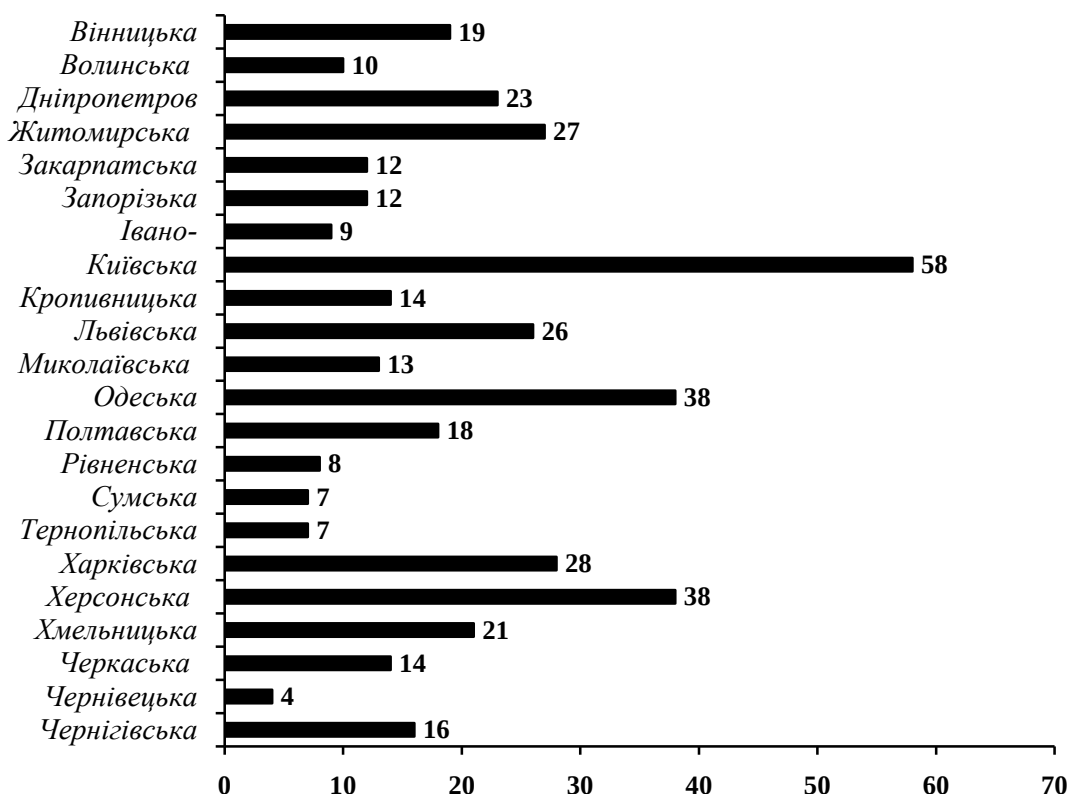

Рисунок 2.2 – Аналіз кількості операторів по областях (без тимчасово окупованих територій) 2015-2019 рр. [32]

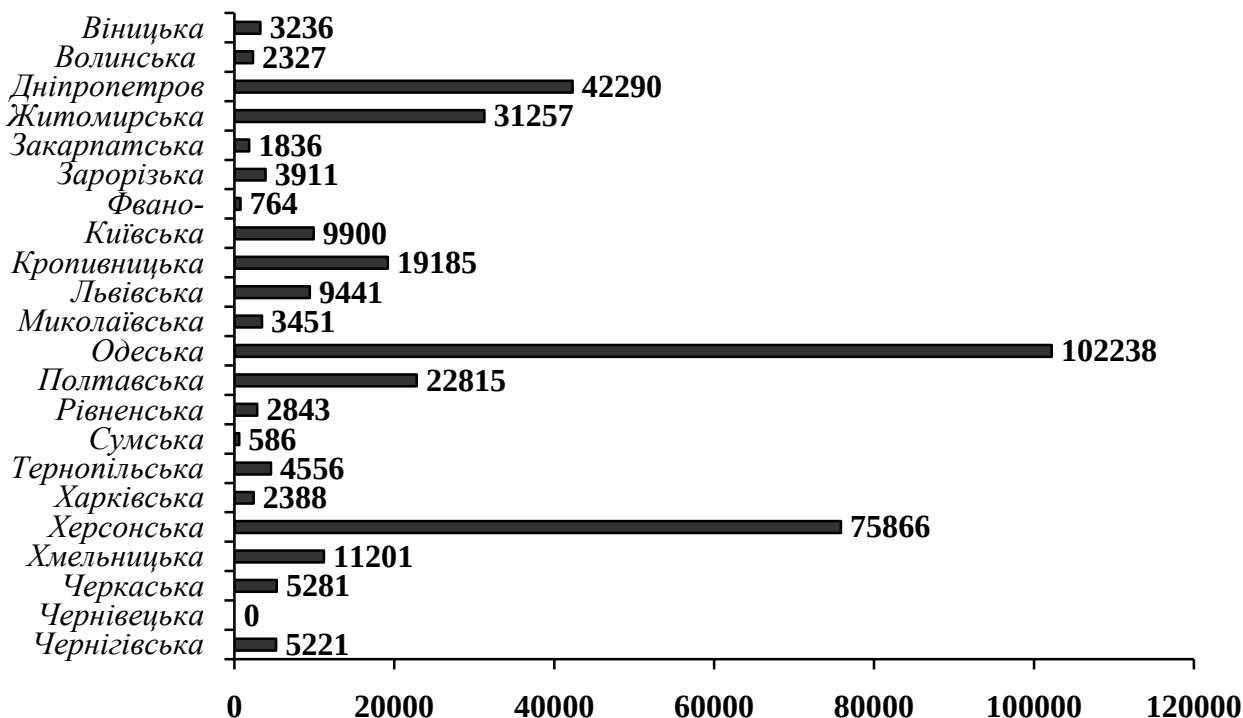

Рисунок 2.3 - Аналіз загальних площ сільськогосподарських земель (органічних і перехідного періоду, га) по областях (без тимчасово окупованих територій) 2015-2019 рр. [32]

Як бачимо з рис.2.3, лідерами за площами органічних сільськогосподарських земель і земель перехідного періоду є Одеська, Херсонська, Дніпропетровська, Житомирська та Полтавська області. Найменша кількість площ, зайнятих під органічне виробництво, та площ, що знаходяться у перехідному періоді, зафіксована у Чернівецькій, Сумській, Івано-Франківській, Закарпатській та Волинській областях. Проте слід зауважити, що Закарпатська та Волинські області є порівняно невеликими областями за площею, і, якщо порівнювати кількість органічних земель і земель перехідного періоду з Харківською областю (2388 га), то можна зробити висновок, що Харківська область також знаходиться у списку областей із повільним розвитком органічного землеробства [15].

З метою визначення перспектив розвитку органічної продукції, Державна служба статистики України провела опитування споживачів у великих, малих містах та сільській місцевості. Респондентам було запропоновано відповісти на ряд запитань щодо вживання органічної продукції (рис. 2.4). Опитування споживачів Франції вказує на мотивацію населення до купівлі та споживання такої продукції (рис. 2.5).

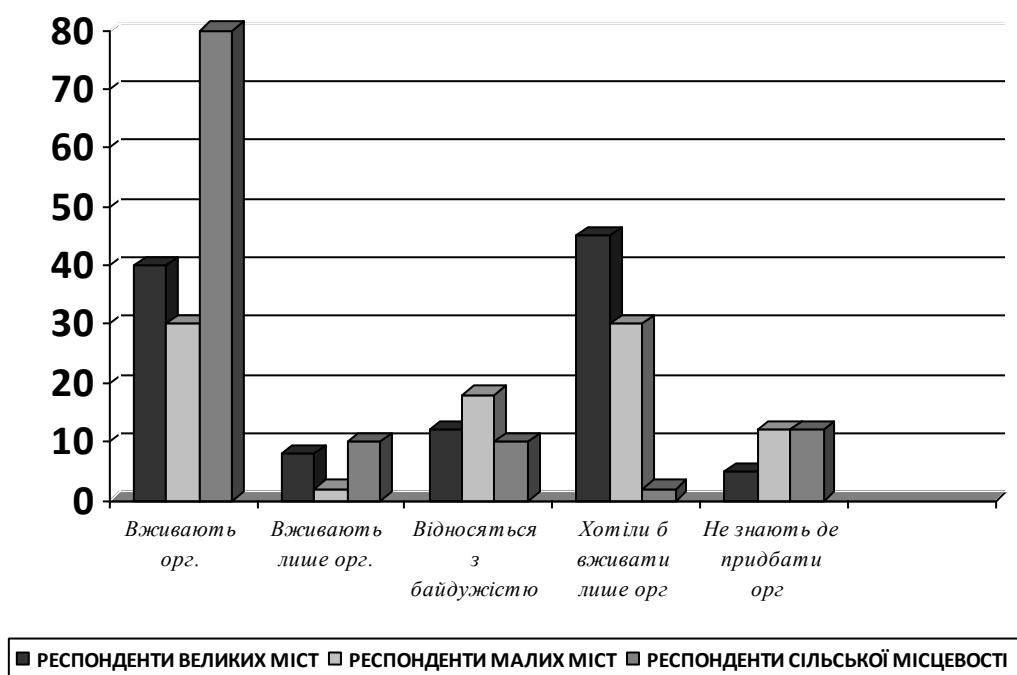

Рисунок 2.4 – Ставлення споживачів до органічної продукції 2019 р. [15]

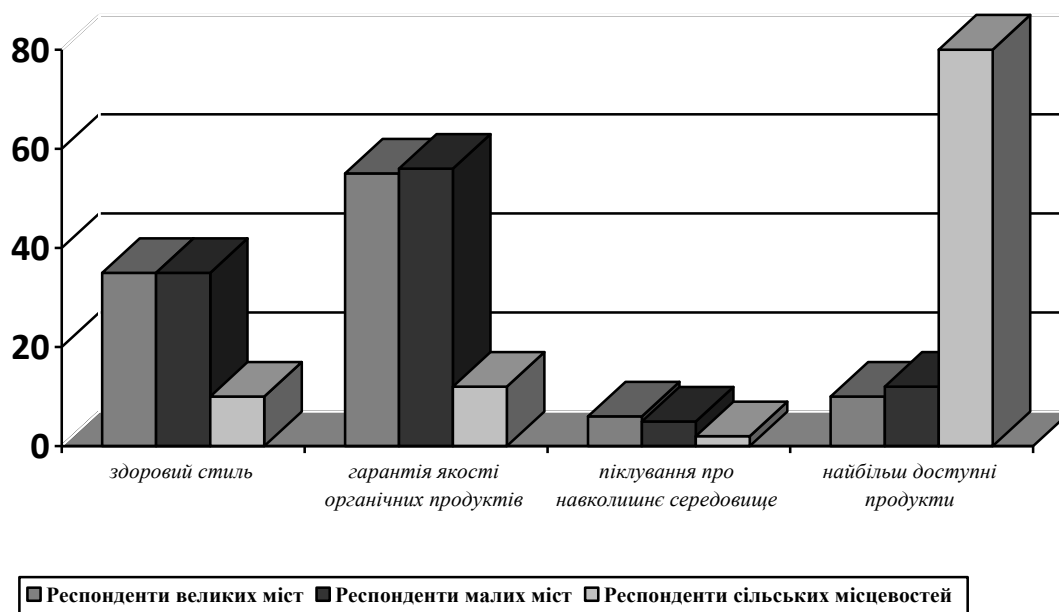

Рисунок 2.5 – Мотивація споживачів щодо придбання органічної продукції 2019 р.
[32]

Опитування показує, що більшість опитаних прирівнюють органічні продукти до екологічних і розглядають їх як продукти, вирощені на особистій землі. Очевидно, це не зовсім вірно через певні характеристики виробництва, сертифікації та якості органічної продукції.

Характер органічної продукції вплинув на результати опитування. Тому понад 65% міських жителів не знають, де продається така продукція; більше 92% сільських жителів їх взагалі не знають. Крім того, якщо жителі міст споживають органічну продукцію для здорового способу життя, то більшість жителів сільської місцевості використовуватимуть органічну продукцію через брак коштів та постачання іншої продукції, крім фермерів, які вирощують органічну продукцію та рекламують у місцях свого проживання.

На думку фермерів, процес розвитку українського органічного виробництва пов'язаний з існуванням таких проблем:

1. Збиткові господарства. Оскільки землю потрібно залишати під пар для відновлення, там розводиться занадто багато гризунів та шкідників. Є і інші причини.

2. Норма прибутку таких господарства низька через заниження ціни закупівлі комерційних посередників, і ці посередники в основному отримують від цього прибуток.

3. Складні, тривалі та дорогі процедури сертифікації земель.

4. Відсутність знань та навичок в органічному сільському господарстві та недостатнє розуміння біотехнології для боротьби зі шкідниками.

5. Нестача органічних добрив через низький рівень розвитку тваринництва.

Тому для динамічного та ефективного розвитку органічного виробництва в Україні необхідно:

- об'єднати зусилля всіх фермерських господарств, наукових та навчальних закладів, переробних підприємств та інших підприємств та установ, зацікавлених у виробництві та реалізації здорової та безпечної їстівної продукції;
- використовувати досвід розвинених країн для поширення культури вирощування та споживання органічної продукції;
- сформувати необхідне інституційне середовище;
- на державному рівні за допомогою відповідних нормативних актів виробники можуть прозоро проходити процес органічної сертифікації [52].

Тому дослідження показують, що Україна має великий потенціал у виробництві органічної сільськогосподарської продукції, а її експорт та споживання на внутрішньому ринку досягли певних результатів у розвитку власної органічної продукції. Для сприяння використанню органічної їжі та інформування потенційних споживачів про їх переваги необхідно широко використовувати всі канали поширення інформації.

Формування довіри споживачів до сертифікованих органічних продуктів збільшить попит на цей продукт. Іншим важливим моментом є створення розгалуженої мережі продажів на внутрішньому та зовнішньому ринках.

На органічному ринку України є найбільша кількість операторів, розташованих у Київській, Одеській, Херсонській, Житомирській та Львівській областях. Лідерами органічних сільськогосподарських угідь та перехідних земель

є Одеська, Херсонська, Дніпропетровська, Житомирська та Полтавська області. Вінницька та Запорізька області [48].

Органічних фермерів в Україні ще не так багато, і це впливає на кількість продукції яка виробляється, не дозволяє налагодити масовий експорт продукції чи поставки великих однорідних партій на власні переробні підприємства, торгівельні підприємства. Високорозвинені країни обрали розвиток органічного аграрного сектору, щоб звернути увагу на виробництво органічної продукції та на розуміння важливості вживання здорової їжі. В результаті в таких країнах зростає попит на органічну продукцію; відбувається розуміння ролі людини в природному середовищі.

Комплексний догляд за природними ресурсами, зростання попиту на органічну продукцію, захист і маркування такої продукції та підтримка державою органічного сільського господарства призвели до збільшення кількості органічних ферм та підприємств, що виробляють органічну продукцію [45].

Модель, орієнтована на органіку, повинна базуватися на стабільному законодавстві, розвинутих ринкових відносинах та висококонкурентному середовищі. Для реалізації органічно орієнтованої моделі аграрного сектору це необхідно. Це не декларативне, а реальне розуміння його природи та перспектив на найвищому рівні управління; формулювання стратегій розвитку; формування інституційного середовища; підготовка та здатність надавати фінансову допомогу певним пріоритетам та формувати органічно орієнтовану культуру [44].

В Україні такі умови розвиваються, тому є доцільним реалізація проектів впровадження органічного виробництва на підприємстві.

Однак, незважаючи на серйозні проблеми в Україні, які заважають розвитку органічного виробництва, через родючий чорноземний ґрунт України, міцні сільськогосподарські традиції та бажання створити необхідні інституційні та правові умови для основних учасників ринку, цей сектор економіки є багатообіцяючою надією. Розвиток органічного сільського господарства сприятиме покращенню економічних, соціальних та екологічних умов України, загальному розвитку сільських територій та покращенню здоров'я людей [27].

Отже, органічне землеробство і виробництво набирає оборотів в нашій країні, органічна продукція є набагато дорожчою та перспективнішою на сучасному ринку. За допомогою органічного землеробства аграрні підприємства можуть не аби як збільшити свої доходи, тому це потрібно розвивати та підтримувати і стежити за тенденцією розвитку даного напрямку.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В ДП «ЧАЙКА»

3.1 Прогнозування урожайності та ціни реалізації продукції

В ході проведення аналізу ринку органічного землеробства було виявлено, що органічна продукція має своїх споживачів та дана галузь стрімко розвивається. На основі цього було вирішено розробити проект, щодо впровадження виробництва органічної продукції на ДП «Чайка». Час прогнозування показників даного проекту становить 5 років. Для вирощування органічної продукції ми обрали такі культури як пшеницю озиму, ячмінь ярий та кукурудзу.

За результатом аналізу ринку органічної продукції ми визначили, що попит на неї з кожним роком зростає як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. В органічному виробництві України пшениця посідає перше місце серед усіх сільськогосподарських культур, і в сівозміні може займати до 50%. Завдяки високому вмісту білка та клейковини органічну пшеницю використовують у продовольчих цілях. Також вона широко використовується в органічному тваринництві та входить у кормовий раціон [53].

Ціна органічної продукції рослинництва значно вища, ніж ціна неорганічної, як в Україні, так і на світовому ринку загалом. В ДП «Чайка» є доцільним виробництво органічної продукції, оскільки воно має майже всю необхідну техніку, добре організоване виробництво, кваліфікований персонал. Також тут є розроблені технологічні карти вирощування культур за технологією Strip-till. Дану технологію можна використовувати для вирощування органічної продукції, тому зміни не є необхідними [37].

Для сівозміні органічних культур ми візьмемо такі культури, як пшениця озима, ячмінь ярий, кукурудза на зерно. На вирощування даних культур ми

обрали окрему земельну ділянку в 1 500 га. Під кожную культуру буде відведено по 500 га.

Під час вирощування органічної пшениці для уникнення поширення хвороб та бур'янів у сівозміні слід дотримуватись звичайних правил та пауз. Частка зернових не повинна перевищувати 50% загальної площі сівозміни, в іншому разі слід очікувати підвищення випадків захворювань та появи бур'янів. У разі вирощування однакових видів зернових: пшениці, кукурудзи, ячменю слід дотримуватись перерв у 2-3 роки. Вони, завдяки своїй потужній кореневій системі, можуть досягати високої врожайності та гарної якості зерна навіть за умов недостатньої кількості азоту. Тому у сівозміні їх не слід розташовувати на найкращих місцях.

Основними ринками збуту даної продукції є вже налагоджені канали розподілу на підприємстві, а також нові. Адже, велика кількість посередників зараз шукає постачальників органічної сировини для виробництва органічних продуктів харчування, а також для експорту.

Так як організація органічного виробництва є досить тривалим процесом з урахуванням всіх етапів переходу та часто знижує урожайність за рахунок уникнення використання мінеральних добрив, то необхідно визначити обсяги виробництва та ціну на продукцію.

Для того, щоб запланувати, яка кількість посівних площ буде зайнята під виробництво озимої пшениці та інших культур, необхідно визначити планові посівні площі на 2022 рік для ДП «Чайка». За проектом вирощування кожної культури буде здійснюватися на 500 га. В табл. 3.1. і 3.2. наведені планові показники виробництва органічної продукції рослинництва для базового і песимістичного сценаріїв.

У 2021 році підприємство не зможе посіяти і зібрати органічну пшеницю озиму, тому планується висіяти весною ячмінь ярий, зібрати його і посіяти восени озиму пшеницю.

З наведених вище таблиць видно, що ми розглядаємо два сценарії щодо урожайності вирощуваних культур для органічного землеробства. У першому

(базовому) сценарії нами взято оптимальну урожайність культур, а в другому, песимістичному, розглядається зниження урожайності кожної. Звичайно, це призведе і до зниження обсягу реалізації, а в результаті цього і буде зменшення виручки від реалізації та прибутку.

Таблиця 3.1 – Базовий прогноз виробництва органічної продукції рослинництва в ДП «Чайка» на 2022 р.

Планові роки	Пшениця озима	Ячмінь ярий	Кукурудза на зерно
Площа, га	500	500	500
Урожайність, ц/га	40	30	55
Валовий збір, т	2000	1500	2750
Обсяг реалізації, т	1860	1395	2557
Ціна реалізації (без ПДВ), грн/ц	880	980	900

Джерело: власна розробка автора

Таблиця 3.2 – Песимістичний прогноз виробництва органічної продукції рослинництва в ДП «Чайка» на 2022 р.

Планові роки	Пшениця озима	Ячмінь ярий	Кукурудза на зерно
Площа, га	500	500	500
Урожайність, ц/га	35	25	50
Валовий збір, т	1750	1250	2500
Обсяг реалізації, т	1610	1105	2250
Ціна реалізації (без ПДВ), грн/ц	880	980	900

Джерело: власна розробка автора

Так як в перші три роки землі потрібно «очиститися», то продавати навіть вирощену без агрохімікатів продукцію як органічну не буде можливості, адже земельна ділянка перебуватиме у перехідному періоді. Для цього необхідно отримати сертифікат, що ділянка дійсно відповідає всім вимогам, а це займе, за нашими даними, три роки.

ДП «Чайка» має пройти процедуру сертифікації як виробник органічної продукції. В Україні існує 18 органів сертифікації, які акредитовані на міжнародному рівні та включені до офіційного переліку органів сертифікації в органічній сфері. Серед них є ТОВ "Органік стандарт", один з лідерів в Україні.

Спочатку аграрне підприємство подає заявку, потім підписує договір з органом сертифікації та готується до інспекції.

Далі найскладніший етап – перевірка. Інспектор виїжджає на виробництво. Перевіряє, яке насіння використовує підприємство, чим удобрює землю, як береже ґрунти, як і де зберігає продукт. Результат – сертифікат або відмова в його видачі. Вартість сертифікату розраховують індивідуально. Вона залежить від багатьох критеріїв, стандартів, категорій діяльності, кількості потужностей виробництва.

Сертифікат видають на рік. Компанія проводить анонсовані та раптові перевірки органічного виробника, а також веде дистанційний моніторинг упродовж року.

Пшениця є основним компонентом товарної структури підприємства, тому зовсім не вирощувати два роки ДП «Чайка» їй не може. Для задоволення цілей проекту та підприємства буде необхідним засівати площі, обробляти посіви за технологіями органічного виробництва, проте продавати за цінами звичайної озимої пшениці та інших культур у перших три роки.

Оскільки проект створюється на основі існуючого підприємства, тому вибір організаційно-правової форми та системи оподаткування є непотрібним.

Для органічного землеробства необхідно використовувати органічний біоматеріал, заборонено використовувати різні хімічні речовини, а отже зменшується використання добрив, крім органічних, та засоби захисту рослин замінюють відповідні біопрепарати. Виокремлюють такі вимоги до ґрунтів як: глибокий гумусовий горизонт, таким чином дуже легкі ґрунти із невеликим гумусовим горизонтом та торф'яні ґрунти не зовсім підходять для вирощування зернових. Хоча пшениця озима придатна до вирощування в усіх кліматичних зонах України за умов використання сучасної агротехнології.

Пшеницю, завдяки її економічному значенню, розташовують на найвигідніших місцях. Серед усіх інших зернових злакових культур озима пшениця є найвибагливішою до попередника і тому саме їй у порівнянні з іншими злаками віддають найкращих попередників.

Слід відмітити, що розвиток нового виду діяльності з виробництва органічної продукції такого диверсифікованого підприємства, як ДП «Чайка», ускладнює управління ним і досягнення високої рентабельності підприємства загалом. Як свідчать дослідження Старікова О.Ю. та Галамаги М.В., підприємства мають високі показники економічної ефективності при низькому рівні диверсифікації діяльності. Результати дослідження діяльності аграрних підприємств Білоцерківського району Київської області показують, що зростання рівня виробничої диверсифікації негативно впливає на рентабельність виробництва. Очевидно, це досягається за рахунок досягнення високих показників продуктивності, зокрема землі і праці, оптимального використання техніки і обладнання, організації виробничих процесів [43].

Тобто існує ризик того, що розвиток даного проекту може знизити показники ефективності інших видів діяльності та підприємства в цілому.

3.2 Планування витрат та ефективності виробництва органічної продукції в ДП «Чайка»

Для вирощування органічної пшениці необхідно провести відповідні інвестиційні заходи на підприємстві: оновити технологічне обладнання, купити насіння, та засоби догляду за органічними культурами, здійснити екологічну експертизу землі. Визначимо необхідне обладнання на основі технологічних карт та обраної технології (табл. 3.3.). Загальна сума необхідних інвестицій становитиме більше 5 млн. грн., які підприємство може профінансувати за рахунок власного капіталу.

Далі зазначимо операційні витрати при вирощуванні пшениці, ячменю та кукурудзи на органічних землях (табл. 3.4.). Також, необхідно зазначити, що особливою статтею витрат є сертифікація земель. Даний процес відбувається на 3 році перехідного періоду. Витрати на сертифікацію земель становлять 70 тис.грн.

Таблиця 3.3 – Інвестиційні витрати при реалізації проекту органічного виробництва на ДП «Чайка» на 2021 р.

Назва	Кількість, шт..	Ціна, грн..	Сума, грн..
Екологічна експертиза	1	50000	50000
Культиватор	2	161500	323000
Сівалка	2	1125000	2 250000
Борони	4	256500	1 026000
плуг-луцильник	2	300000	600000
Ножовий коток-подрібнювач	1	768000	768000
Всього			5 017000

Джерело: власна розробка автора

В таблиці розраховано основні операційні витрати на виробництво органічної продукції рослинництва, найзатратнішою статтею є добрива, насіння та паливно-мастильні матеріали. Як засіб захисту було обрано Бітоксисацілін-БТУ, так як він дозволений у органічному землеробстві та підходить всім обраним культурам. Як органічні добрива будемо використовувати гній, він є власним на підприємстві, так як воно має ВРХ, а також купуватимемо добриво «Біоактив», що дозволений при органічному землеробстві.

З табл. 3.4. видно, що на всі три культури операційні витрати становлять 30 850 417,04 грн. найзатратнішою органічною культурою виявився ячмінь, найменші витрати на органічну озиму пшеницю.

При вирощуванні органічної продукції можна використовувати різні технології обробітку ґрунтів, але з точки зору екологічності та збереження ґрунту поширення набули технології Strip-till та No-till. На досліджуваному підприємстві використовують першу із них, тому змінювати процеси не потрібно. Також, необхідно зазначити, що мінеральні добрива та хімічні засоби захисту рослин при даному виробництві не використовують, лише біологічні препарати.

Таблиця 3.4- Операційні витрати на вирощування органічної продукції на ДП «Чайка» (площа 1500 га), грн.. на 2021 р.

Статті витрат	Кукурудза (Артуро)	Ячмінь ярий (Карміна)	Пшениця озима (Активус)
Насіння	53 580,10	1 021 416,67	1 426 250,00
Заробітня плата	678 781,25	340 833,33	563 313,25
Паливно-мастильні матеріали	896 750,00	1 392 666,67	524 072,29
Амортизація	121 687,50	95 833,33	47 096,39
Органічні добрива	6 050 000,00	6 050 000,00	6 050 000,00
Запасні частини	254 362,50	240 000,00	192 578,31
Послуги	163 500,00	385 000,00	320 903,61
Оренда	368 500,00	400 000,00	379 277,11
Біозахист	333 333,33	333 333,33	333 333,33
Газ природний (на доробку продукції)	846 000,00	0,00	0,00
Загальновиробничі витрати	365 031,25	286 666,67	141 295,18
Електроенергія	164 459,38	23 333,33	7 228,92
Разом	10 595 985,31	10 569 083,33	9 985 348,39
Всього	30 850 417,04		

Джерело: власна розробка автора на основі технологічних карт

На основі розрахованих витрат і доходів коштів, пов'язаних з реалізацією проекту, побудовано прогнозний звіт про рух грошових коштів (табл.3.5.) та розраховано показники ефективності проекту у розрізі трьох видів діяльності: операційну діяльність, інвестиційну та фінансову. Для реалізації проекту потрібно буде використано власні кошти ДП «Чайка», а саме 5 017 000 грн.

З листопада по грудень 2020 року буде інвестиційний період (0-період), тобто підприємство буде нести витрати на проект та підготовлювати все необхідне для його впровадження. Перший рік проекту починається з початку 2021 року і триватиме до грудня 2021 року включно. Другий рік – січня 2022 року по грудень 2022 року включно і так далі. П'ятий рік прогнозного звіту про рух грошових коштів проекту завершиться у 2025 року. Тобто протягом першого періоду (2021 року) підприємство зможе засіяти і зібрати лише дві культури ярими зерновими, а пшеницю озиму засіє восени.

Такі особливості викликані необхідністю почати виробництво одночасно органічних озимих і ярих культур для дотримання сівозміни. Виходячи з розрахунку руху грошових коштів, можна стверджувати, що проект є фінансово нестійким, тому що накопичений чистий грошовий потік є негативним протягом першого року. Тобто, проект в процесі його реалізації потребує додаткового залучення коштів для покриття певних зобов'язань в сумі 2,5 млн грн.

Грошові доходи проект формуються за рахунок реалізації продукції. Це зернові культури. Причому перші три роки протягом перехідного періоду виручка від реалізації буде суттєво нижчою, ніж у наступні періоди. Оскільки вироблену вже за органічною технологією продукцію не можна збувати як органічну, тому цін буде суттєво нижчою, що пояснює таку динаміку виручки від реалізації.

При цьому урожайність нижчою. Ніж при традиційному інтенсивному виробництві, а витрати на виробництво будуть високими.

Таблиця 3.5 – Прогнозний звіт про рух грошових коштів проекту впровадження органічного землеробства в ДП «Чайка» з ПДВ., грн.

Статті руху грошових коштів	Інвест. період	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Залишок на початок року	0	0	-2 401 075	-1 547 150	-763 224	17 662 284
Операційна діяльність						
Надходження	0	28 060 100	31 966 100	31 966 100	53 052 000	53 052 000
Виручка від реалізації продукції	0	28 060 100	28 060 100	28 060 100	53 052 000	53 052 000
Вибуття	0	30 461 175	31 112 175	31 182 175	34 626 491	34 626 491
Насіння		2 501 247	2 501 247	2 501 247	2 501 247	2 501 247
Заробітня плата		1 582 928	1 582 928	1 582 928	1 582 928	1 582 928
Паливно-мастильні матеріали		2 813 489	2 813 489	2 813 489	2 813 489	2 813 489
Органічні добрива		18 150 000	18 150 000	18 150 000	18 150 000	18 150 000
Запасні частини		686 941	686 941	686 941	686 941	686 941
Послуги		869 404	869 404	869 404	869 404	869 404
Оренда		1 147 777	1 147 777	1 147 777	1 147 777	1 147 777
Біозахист		1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5	6	7
Газ природний (на доробку продукції)		846 000	846 000	846 000	846 000	846 000
Загальновиробничі витрати		792 993	792 993	792 993	792 993	792 993
Електроенергія		195 022	195 022	195 022	195 022	195 022
Сертифікація	0	0		70 000		
ПДВ	0	0	526 375	526 375	4 040 692	4 040 692
ЧГП від операційної діяльності	0	-2 525 700	853 925	783 925	18 425 509	18 425 509
Фінансова діяльність						
Надходження	5 017 000	0	0	0	0	0
Власні кошти	5 017 000	0	0	0	0	0
Вибуття	0					
ЧГП від фінансової діяльності	5 017 000	0	0	0	0	0
Інвестиційна діяльність						
Надходження	0	0	0	0	0	1 798 500
Залишкова вартість обладнання	0	0	0	0	0	1 798 500
Вибуття	5 017 000	0	0	0	0	0
Придбання основних засобів	5 017 000		0	0	0	0
ЧГП від інвестиційної діяльності	-5 017 000	0	0	0	0	1 798 500
ЧГП за період	0	-2 525 700	853 925	783 925	18 425 509	20 224 009
Залишок на кінець року	0	-2 525 700	-1 671 775	-887 849	17 537 659	37 761 668

Джерело: власна розробка автора

Для розрахунку показників ефективності проекту розрахуємо чисті грошові потоки від операційної та інвестиційної діяльності та використаємо їх для визначення показників, які наведені у табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Показники ефективності проекту впровадження органічного землеробства в ДП «Чайка»

Показник	Значення
PP (період окупності), роки	4 роки
DPP (дисконтований період окупності), роки	4 роки
NPV (чиста поточна вартість), грн	14 537 624
IRR (внутрішня норма дохідності), %	51%
PI (ефективність інвестицій), коеф.	3,90

Джерело: власна розробка автора

Показник чистої поточної вартості (NPV) відображає приріст цінності фірми в результаті реалізації проекту, оскільки він являє собою різницю між сумою грошових надходжень та витрат. Проект схвалюється у випадку позитивного значення NPV. Тому даний проект принесе цінність для підприємства [40].

Внутрішня норма дохідності (IRR) показує віддачу на вкладений капітал. Він також показує максимальну вартість капіталу, який може бути залучений для реалізації проекту. Проект рекомендується прийняти, якщо IRR більше вартості джерел фінансування. Виходячи зі значення розрахованого показника, проект є ефективним.

Період окупності (PP) – це кількість років, необхідна для відшкодування стартових інвестицій. Період окупності проекту становить 4 роки.

Дисконтований період окупності (DPP) – показує теоретично необхідний час для повної компенсації інвестицій дисконтованими доходами. Дисконтований період окупності проекту становить 4 роки [41,42].

Ефективність інвестицій (PI) – коефіцієнт, що показує ступінь зростання цінності фірми в розрахунку на 1 грн. вкладених інвестицій. В нашому випадку, на 1 грн. інвестицій цінність проекту зростає на 3,9. Отже, виходячи з аналізу грошових потоків та розрахунку економічних показників даний проект є ефективним.

Також можемо розглянути прибутки від вирощування традиційної неорганічної продукції, вирощеної на досліджуваному підприємстві, та від вирощування органічної продукції. Як зазначалося, в перехідний період підприємство може продавати продукцію за цінами неорганічної. Це наведено нижче у табл. 3.7 і 3.8. За традиційною технологією прибуток ДП «Чайка» складає 31 966 100 грн, а при органічній продукції цифра зростає і становить 53 052 000 грн., що на 21 085 900 грн. більше. Ці розрахунки здійснені для 1500 га органічної землі.

Таблиця 3.7 – Планова ефективність виробництва органічної продукції рослинництва в ДП «Чайка» для базового сценарію на 2024 р.

Планові показники	Пшениця озима	Ячмінь ярий	Кукурудза на зерно
Прибуток, грн/га	11 765,30	5 203,83	24 434,02
Прибуток, грн/ц	294,13	173,46	444,25
Рентабельність виробництва, %	56,10	23,50	113,16
Рентабельність продажу, %	35,94	19,032	53,08

Джерело: власна розробка автора

Таблиця 3.8 – Планова ефективність виробництва традиційного рослинництва в ДП «Чайка» для базового сценарію на 2024 р.

Планові показники	Пшениця озима	Ячмінь ярий	Кукурудза на зерно
Прибуток, грн/га	5 256	767,536	9198,1
Прибуток, грн/ц	131,4	25,58	167,23
Рентабельність виробництва, %	30,80	5,59	51,37
Рентабельність продажу, %	23,55	5,29	33,94

Джерело: власна розробка автора

При порівнянні даних таблиць, наведених вище, можемо спостерігати що при органічному виробництві за базовим сценарієм всі показники набагато більші порівняно з традиційним виробництвом. А саме прибуток на один гектар в середньому по 3х культурах зріс на 8 727,17грн., прибуток на один центнер на 195,87 грн. рентабельність виробництва на 35 %, рентабельність продажу на 15 %. Лідируючою культурою з усіх, по всіх показниках є кукурудза в неї прибуток на один гектар зріс на 15 235,92 грн., прибуток на один центнер на 277,00 грн. рентабельність виробництва на 61,5 %, рентабельність продажу на 19,8 %..

Далі порахуємо показники ефективності органічного землеробства при песимістичному сценарії розвитку подій (табл. 3.9.) та порівняємо дані показники із базовим сценарієм.

Таблиця 3.9 – Планова ефективність виробництва органічної продукції рослинництва в ДП «Чайка» для песимістичного сценарію на 2024 р.

Планові роки	Пшениця озима	Ячмінь ярий	Кукурудза на зерно
Прибуток, грн/га	7365,30	-480,17	21591,97
Прибуток, грн/ц	809,60	866,32	810,00
Рентабельність виробництва, %	35,12	-2,17	87,57
Рентабельність продажу, %	25,99	-2,22	46,69

Джерело: власна розробка автора

Якщо припустити, що відбудеться песимістичний сценарій, то підприємство отримає показники ефективності виробництва продукції проекту суттєво нижчі. Якщо порівнювати базовий сценарій з песимістичним, то перший кращий по всіх показниках. Наприклад, пшениця озима в якій прибуток на один гектар в базовому порівняно з песимістичним більший на 4400 грн., прибуток на один центнер продукції на 515,47 грн. рентабельність виробництва на 20,98 %, рентабельність продажу на 9,95%.. Ячмінь ярий, показники якого теж більші в базовому, а саме прибуток на один гектар в базовому порівняно з песимістичним більший на 5684 грн., прибуток на один центнер продукції на 692,8 грн. рентабельність виробництва на 25,68% рентабельність продажу на 21,25%. І остання культура кукурудза на зерно, її показники змінились так, а саме прибуток на один гектар більший на 2842,6 грн., прибуток на один центнер продукції на 965,7 грн. рентабельність виробництва на 25,59 % рентабельність продажу на 6,40%. З даного порівняння видно, що найбільш чутливою культурою до зміни сценаріїв виявився ячмінь ярий.

ВИСНОВКИ

В результаті виконання даної кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки. Виробнича ефективність показана у дослідженнях як відношення отриманих результатів до понесених витрат. Також було виявлено, що економічна ефективність виробництва - це відносна величина, яка показує відношення результату до витрат або досягнення кінцевої мети до витраченим ресурсам. Ефективність виробництва - це узагальнена економічна категорія, в якій діють об'єктивні економічні закони і яка показує ефективність виробництва.

Також нами була розглянута система показників для комплексної оцінки економічної ефективності рослинництва. Дані показники здатні порівнювати та оцінювати різні технології виробництва, за їх допомогою можна вибрати оптимальний варіант раціонального використання матеріальних та нематеріальних ресурсів, визначення обсягів виробництва та прибутку.

Органічне сільське господарство можна розглядати як виробничий процес, що забезпечує вирощування екологічно чистої продукції тваринного та рослинного походження. Тобто, в органічного землеробства є маса переваг и плюсів в порівнянні з традиційним, землі дуже виснаженні, їм потрібна пре загрузка, тому органічне виробництво самий оптимальний варіант.

При дослідженні органічної продукції варто ще звернути увагу на різницю в цінах. Так, зазвичай, органічна продукція значно дорожча ніж традиційна продукція. За допомогою органічного землеробства аграрні підприємства можуть значно збільшити свої доходи, тому може бути доцільним розвивати та підтримувати дане виробництво і стежити за тенденцією розвитку даного напрямку діяльності. Органічна продукція має своїх споживачів, їх кількість зростає у світі та в Україні, тому дана галузь стрімко розвивається. Розвиток органічного сільського господарства сприятиме покращенню економічних, соціальних та екологічних умов України, загальному розвитку сільських територій та покращенню здоров'я людей.

Для органічного землеробства необхідно використовувати органічний біоматеріал, заборонено використовувати різні хімічні речовини, а отже зменшується використання добрив, крім органічних, також засоби захисту рослин замінюють відповідні біопрепарати. Виокремлюють такі вимоги до ґрунтів для органічного виробництва зернових культур як: глибокий гумусовий горизонт, таким чином дуже легкі ґрунти із невеликим гумусовим горизонтом та торф'яні ґрунти не підходять для вирощування продукції запропонованого проекту.

Аналіз діяльності та стану ДП «Чайка» показав, що підприємство є диверсифікованим, виробляє різні види продукції рослинництва, тваринництва, займається переробкою продукції. Показники ефективності підприємства є гарними, хоча за останній рік вони були негативними. Фінансовий стан підприємства є задовільним і дозволяє реалізовувати проекти, направлені на розвиток підприємства.

Для вирощування органічної продукції необхідно провести відповідні інвестиційні заходи на підприємстві. Так, оновити технологічне обладнання та здійснити екологічну експертизу землі під органіку. Для реалізації проекту потрібно буде використано власні кошти ДП «Чайка», а саме 5 017 000 грн.

Розрахунок витрат показує, що на всі три вибрані культури операційні витрати становлять 32 350 417,04 грн., найзатратнішою органічною культурою виявився ячмінь, найменші витрати складуть на органічну озиму пшеницю.

За допомогою прогностичного звіту про рух грошових коштів проекту, ми отримали показники ефективності проекту, а саме: період окупності - 4 рік; дисконтований період окупності - 4 рік; чиста поточна вартість - 14 537 624 грн.; внутрішня норма дохідності - 51%; коефіцієнт ефективності інвестицій - 3,9.

Далі отримані показники економічної ефективності за базовим сценарієм та за песимістичним були порівняні. В результаті порівняння отримали, що пшениця озима в якій прибуток на один гектар в базовому порівняно з песимістичним більший на 4400 грн., прибуток на один центнер продукції на 515,47 грн. рентабельність виробництва на 20,98 %, рентабельність продажу на 9,95%.. Ячмінь ярий, показники якого теж більші в базовому, а саме прибуток на

один гектар в базовому порівняно з песимістичним більший на 5684 грн., прибуток на один центнер продукції на 692,8 грн. рентабельність виробництва на 25,68% рентабельність продажу на 21,25%. І остання культура кукурудза на зерно, її показники змінились так, а саме прибуток на один гектар більший на 2842,6 грн., прибуток на один центнер продукції на 965,7 грн. рентабельність виробництва на 25,59 % рентабельність продажу на 6,40%. З даного порівняння видно, що найбільш чутливою культурою до зміни сценаріїв виявився ячмінь ярий.

Виходячи з наведених розрахунків у роботі, можна стверджувати, що проекту є фінансовою стійким та прибутковим, тому що накопичений чистий грошовий потік є позитивним протягом усіх розглянутих періодів. Тобто, проект в процесі його реалізації не потребує додаткового залучення коштів для покриття певних зобов'язань.

З проведеного дослідження даних кваліфікаційній роботі можна сказати, що що екологічно, економічно та соціально вигідніше вирощувати органічно вирощену продукцію. Так як ціна на неї більша, попит з кожним роком зростає, тому і прибутки у ДП «Чайка» будуть збільшуватись, також зросте імідж компанії та популярність продукції на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» . - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/425-18>.
2. Про безпечність та якість харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР // Урядовий кур'єр. – 1998. – 24 січня. – (Зі змін.)
3. Агроєкологія: посібник / [А.М. Фесенко, О.В. Солошенко, Н.Ю. Гаврилович та ін.]; за ред. О.В. Солошенка, А.М. Фесенко. – Харків: Цифрова друкарня №1, 2013. – 291с.
4. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник] / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
5. БіоЛАН Україна. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.biolan.org.ua>
6. Буга Н., Кулік Н., Зуякова Л. Розвиток біологічного землеробства та забезпечення органічного виробництва сільськогосподарської продукції // Економіст.– 2014.– №2. – С. 27–30.
7. Бутило І. А. Необхідність зміни підходів до оцінки ефективності вирощування сільськогосподарських культур / І. А. Бутило // Збірник наукових праць Уманського ДАУ. – Вип. 57. – 2003. – С. 321 – 327.
8. Верба В.А. , Завгородніх О.А Проектний аналіз: Підручник – К.: КНЕУ, 2000. – 322 с.
9. Вікіпедія – ДГП [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <http://www.wikipedia.DGP>
10. Вікіпедія – ефективність [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <http://www.wikipedia.//efektyvnist-proekt/html>.
11. Вікіпедія – період окупності проекту [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <http://www.wikipedia.//period-okupnosti/>

12. Віллер Х., Лерноуд Дж., Кільхер Л. Світ органічного сільського господарства. Статистика та тенденції 2013 року // fibl.org.
13. Галашевський С. Сертифікація органічного виробництва в Україні. / С. Галашевський. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://organicstandart.com.ua>
14. Головченко Н.М. Підвищення доходів виробників органічної продукції // Державна підтримка агросфери: еволюція, проблеми / За ред. д-ра екон. наук О.М. Бородіної; Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. – К.: Четверта хвиля, 2008. – С. 186–190.
15. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <http://www.ukrstat.gov.ua>
16. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року про ОРГАНІК, затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 1158 від 19 вересня 2007 року // Офіційний вісник України. – 2007. – № 73. – С. 7. – Ст. 2715, код акту 41044/2007. – (Зі змін.).
17. Економіка сільського господарства / За ред. В. П. Мертенса. – К. : Урожай, 1995. – 288 с.
18. Економіка сільського господарства : [навчальний посібник] / За ред. В. К. Збарського, В. І. Мацибори. – К. : Каравела, 2009. – 264 с.
19. Знак відповідності міжнародним органічним стандартам [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <http://www.gpp.in.ua/znaki-markuvannya/znak-vidpovidnosti-mizhnarodnim-organichnim-standartam-isea.html>
20. Карпусь О. Натуральне господарство. / О. Карпусь // Мій бізнес. – 2010. - №7. С. 33-35. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aval.ua>
21. Кисиль В.І. Біологічне землеробство в Україні: проблеми і перспективи. – Харків: Штрих, 2000. – 161 с.
22. Класифікація проектів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/upr-proekt/569-klasifikatsiya-proektiv.html>
23. Кобець М.І. Органічне землеробство в контексті сталого розвитку // www.undp.org.ua.

24. Коваленко Ю. С. Ситуативні особливості аналізу економічної ефективності аграрних підприємств України / Ю. С. Коваленко, І. М. Зелінко // Агроінком. – 2007. – № 1/2. – С. 27 – 30.
25. Концепція державної Програми розвитку органічного виробництва в Україні // www.organic.com.ua.
26. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. – Київ : Кондор, 2006. – 206 с.
27. Кузьменко О.Б. Органічне землеробство як фактор євроінтеграції України. // Вісник Полтавської державної аграрної академії.– 2013.– №3. – С. 151–155.
28. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : Підручник – К.: Центр учбової літератури України, 2009. – 472 с.
29. Марченко С. І. Організаційно-правові питання товарного сільськогосподарського виробництва в Україні : моногр. /С. І. Марченко. – К. : ВГЛ «Обрії», 2010. – 200 с. – С. 82.
30. Марченко С. І. Правові питання державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва / С. І. Марченко // Правові засади ведення органічного землеробства: зб. матеріалів міжнародної наук.-практ. конференції (29–30 вересня 2017 р.) / за ред. М. В. Шульги. – Х. : Доміно, 2017. – 246 с. – С. 164.
31. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: Підручник. – 2-ге вид. Перероб. Та доп.— К.: КНЕУ, 2004. — 495 с.
32. Огляд органічного сектору Франції // ru.scribd.com.
33. Органическое сельское хозяйство: шаг стран Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии навстречу «зеленой» экономике // organic.ua.
34. Органік стандарт [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.organicstandard.com.ua.
35. Органічне виробництво. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kurdyumov.ru>

36. Органічне землеробство в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <https://organic-zemlerobstvo-ukraine.html>

37. Охріменко І. В. Проблеми реформування методик вимірювання витрат та визначення собівартості в сільському господарстві / І. В. Охріменко // Агроінком. – 2009. – № 5 – 8. – С. 42 – 47.

38. Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів, та скасування Постанови (ЄС) № 2092/91 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://organicstandard.com.ua/>

39. Причини займатись органічним землеробством України [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <https://5-zaimatys-organichnym-zemlerobstvom.html>

40. Проектний аналіз // [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2012/01/10.pdf>

41. Розрахунок окупності інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу — <https://buklib.net/books/22886/>

42. Терміни окупності інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу — ovanogo_terminu_okupnosti_investitsiy.com

43. Старіков О. Ю. Виробнича диверсифікація аграрних підприємств та її вплив на рентабельність діяльності / Старіков Олександр Юрійович, Галамага Марія Володимирівна // Економіка підприємства: теорія та практика : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 12–13 жовт. 2020 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [орг. ком.: Д. Г. Лук'яненко (голова) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2020. – С. 16–18.

44. Тищенко Г. Органічні зернові високої якості в умовах сільського господарства України./ Г. Тищенко. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://orgzem.zo.net.ua>

45. Федерація органічного руху в Україні. Органік в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [// organic.com.ua](http://organic.com.ua).

46. Хубер Б. Можливості державної підтримки для розвитку сільського господарства. – Київ : ФОП Задорожна С.О., 2013. – 124 с.

47. Шишканов О. Органіка за правилами. / О. Шишканов - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://jurblog.com.ua/2013/12/organika-zappravilami/](http://jurblog.com.ua/2013/12/organika-zapravilami/)
48. Шубравська О. Ринок органічної продукції та перспективи його розвитку в Україні // Економіка України.– 2008.– №1. – С. 53–61.
49. Экономика сельского хозяйства / Под ред. И. А. Минакова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Колос, 2005. – 400 с.
50. Экономика сельского хозяйства : [учебник] / Н. Я. Коваленко, Ю. И. Агирбов, Н. А. Серова и др. – М. : ЮРКНИГА, 2004. – 384 с.
51. Як дослідження можуть прискорити розвиток органічного сектору // ru.scribd.com.
52. Як перейти від традиційного до органічного землеробства [Електронний ресурс]. – Режим доступу —<https://helpiks.org/5-74022.html>
53. Яценко О.М., Завадська Ю.С. Світовий ринок органічної продукції: сучасний стан і перспективи розвитку // Екологічні, технологічні та соціально-економічні аспекти ефективного використання матеріальної бази АПК. – Львів: Нац. агроуніверситет, 2008. – С. 271–278.
54. REGULATIONS Council Regulation (EC) No 834/2007 of 28 June 2007 on organic production and labelling of organic products and repealing Regulation (EEC) No 2092/91 // Official Journal of the European Union, 20.7.2007. 23 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Річний звіт ДП «Чайка», форма 1, 2017 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Державне підприємство "Чайка"	Дата (рік, місяць, число)	2018	01	01
Територія	КИЇВСЬКА	за ЄДРПОУ	31245250		
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	за КОАТУУ	3220883600		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КОПФГ	140		
		за КВЕД	0111		

Середня кількість працівників 396
Адреса, телефон вулиця Гоголя, буд. 62А, с. ДУДАРКІВ, БОРИСПІЛЬСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл. 08330 3387674
Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку v
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2017 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
I	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	31 797	31 768
первісна вартість	1001	31 838	31 838
накопичена амортизація	1002	41	70
завершені капітальні інвестиції	1005	12 176	7 819
матеріальні засоби	1010	88 270	109 358
первісна вартість	1011	164 721	192 387
знос	1012	76 451	83 029
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	5 476	7 514
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	8 194	10 288
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	2 718	2 774
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	1 088	1 617
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	138 807	158 076
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	1100	42 536	51 069
Незавершене виробництво	1101	5 692	5 227
Готова продукція	1102	11 430	13 590
Товари	1103	25 409	32 248
Поточні біологічні активи	1104	5	4
Поточні біологічні активи	1110	9 807	13 962
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 611	1 922
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	2 509	25
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	296	296
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11 988	2 494
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 192	350
Готівка	1166	45	37
Рахунки в банках	1167	1 147	313
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Додаток А.1

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	2 288	2 887
Усього за розділом II	1195	73 227	73 005
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	212 034	231 081

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	66 304	66 304
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	19 432	19 432
Додатковий капітал	1410	52 506	52 243
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	846	846
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	20 369	21 325
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	159 457	160 150
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	3 749	12 693
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	3 749	12 693
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	10 000
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	217	-
товари, роботи, послуги	1615	5 776	6 301
розрахунками з бюджетом	1620	1 510	5 073
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	276	497
розрахунками з оплати праці	1630	1 144	1 904
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	13 232	13 923
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	14 460	17 143
Доходи майбутніх періодів	1665	10 263	3 160
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 950	237
Усього за розділом III	1695	48 828	58 238
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	212 034	231 081

Керівник

Усатий Геннадій Юрійович

Головний бухгалтер

Лавриненко Віталія Вікторівна

Г. Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики

Річний звіт ДП «Чайка», форма 1, 2018 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Дата (рік, місяць, число) 2019 01 01

Підприємство Державне підприємство "Чайка" за СДРІОУ 31245250

Територія КИЇВСЬКА за КОАТУУ 3220883600

Організаційно-правова форма господарювання Державне підприємство за КОІФП 140

Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і пасіння олійних культур за КЗЕД 01.11

Середня кількість працівників 381

Адреса, телефон вулиця Гоголя, буд. 62А, с. ДУДАРКІВ, БОРИСТІЛЬСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА ОБЛ., 08330 3387674

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "✓" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку ☐ V
за міжнародними стандартами фінансової звітності ☐

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2018 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	31 768	31 740
первісна вартість	1001	31 838	31 838
накопичена амортизація	1002	70	98
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7 819	7 112
Основні засоби	1010	109 358	112 871
первісна вартість	1011	192 387	201 199
знос	1012	83 029	88 328
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	7 514	9 693
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	10 288	12 525
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	2 774	2 832
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	1 617	2 039
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих отрахівних резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	158 076	163 455
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	51 069	59 015
Виробничі запаси	1101	5 227	7 981
Незавершене виробництво	1102	13 590	20 183
Готова продукція	1103	32 248	30 850
Товари	1104	4	1
Поточні біологічні активи	1110	13 962	15 468
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 922	2 205
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	25	4
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	296	296
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 494	2 679
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	350	1 733
Готівка	1166	37	64
Рахунки в банках	1167	313	1 625
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестрахувача у отрахівних резервах у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	2 887	3 507
Усього за розділом II	1195	73 005	84 907
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	231 081	248 362

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	66 304	66 304
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	19 432	19 432
Додатковий капітал	1410	52 243	60 350
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	846	846
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	21 325	22 403
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	160 150	169 335
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	12 693	7 171
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	12 693	7 171
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	10 000	15 000
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	6 301	8 501
розрахунками з бюджетом	1620	5 073	8 180
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	497	356
розрахунками з оплати праці	1630	1 904	2 054
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	13 923	18 209
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	17 143	13 516
Доходи майбутніх періодів	1665	3 160	2 725
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	237	3 315
Усього за розділом III	1695	58 238	71 856
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	231 081	248 362

Керівник

Усатий Геннадій Юрійович

Головний бухгалтер

Лавринєць Віталія Вікторівна

† Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Річний звіт ДП «Чайка», форма 1, 2019 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Державне підприємство "Чайка"	Дата (рік, місяць, число)	31.12.2019
Територія	КИЇВСЬКА	за КОАТУУ	3220883601
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	за КОПФГ	140
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КВЕД	01.11
Середня кількість працівників	362		
Адреса, телефон	вулиця Гоголя, буд. 62А, с. ДУДАРКІВ, БОРИСПІЛЬСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл., 08330		3387674

Одиниці виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "✓" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	✓
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2019 р.

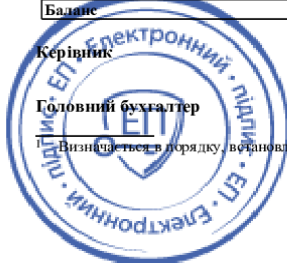
Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	31 740	31 711
первісна вартість	1001	31 838	31 838
накопичена амортизація	1002	98	127
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7 112	7 112
Основні засоби	1010	112 871	125 656
первісна вартість	1011	201 199	220 506
знос	1012	88 328	94 850
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	9 693	10 015
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	12 525	10 015
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	2 832	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	2 039	2 573
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	163 455	177 067
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	59 015	55 458
Виробничі запаси	1101	7 981	4 812
Незавершене виробництво	1102	20 183	25 386
Готова продукція	1103	30 850	25 260
Товари	1104	1	-
Поточні біологічні активи	1110	15 468	14 370
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 205	1 534
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	5	5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	296	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 659	2 120
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 730	1 123
Готівка	1166	62	109
Рахунки в банках	1167	1 625	913
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Додаток В.2

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	3 507	487
Усього за розділом II	1195	84 885	75 097
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	248 340	252 164

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	66 304	66 304
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	19 432	19 432
Додатковий капітал	1410	60 350	69 926
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	846	846
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	22 398	3 424
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вишучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	169 330	159 932
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	7 171	4 413
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	7 171	4 413
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	15 000	17 496
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	1 143
товари, роботи, послуги	1615	8 501	33 489
розрахунками з бюджетом	1620	8 165	2 688
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	356	561
розрахунками з оплати праці	1630	2 052	2 966
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	18 209	1 087
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	13 516	12 223
Доходи майбутніх періодів	1665	2 725	1 993
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 315	14 173
Усього за розділом III	1695	71 839	87 819
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	248 340	252 164

Керівник

Головний бухгалтер

Визначено в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Віталій
Олександрович
Лавринцев
Віталія
Вікторівна

Леончук Віталій Олександрович

Лавринцев Віталія Вікторівна

Річний звіт ДП «Чайка», форма 2, 2017 рік

Підприємство	Державне підприємство "Чайка"	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2018	01	01
			31245250		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2017 р.

Форма N2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	159 946	122 814
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(129 457)	(91 757)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	30 489	31 057
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	11 203	22 799
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(7 090)	(5 435)
Витрати на збут	2150	(6 080)	(5 140)
Інші операційні витрати	2180	(21 028)	(21 573)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	7 494	21 708
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	6	109
Інші доходи	2240	699	11 741
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(4 276)	(2 319)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(94)	(26 254)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Додаток Д.2

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	3 829	4 985
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	3 829	4 985
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3 829	4 985

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	119 316	101 904
Витрати на оплату праці	2505	31 337	19 774
Відрахування на соціальні заходи	2510	6 314	4 083
Амортизація	2515	7 917	5 354
Інші операційні витрати	2520	10 875	9 362
Разом	2550	175 759	140 477

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Усатий Геннадій Юрійович

Головний бухгалтер

Лавриненко Віталія Вікторівна

Річний звіт ДП «Чайка», форма 2, 2018 рік

Підприємство <u>Державне підприємство "Чайка"</u> (найменування)		Дата (рік, місяць, число) за ЄДРІОУ	КОДИ 2019 01 01 31245250	
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за Рік 2018 Р.		Форма N2 Код за ДКУД 1801003		
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ				
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	195 741	159 946	
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-	
премії підписані, валова сума	2011	-	-	
премії, передані у перестрахування	2012	-	-	
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-	
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(157 532)	(129 457)	
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-	
Валовий:				
прибуток	2090	38 209	30 489	
збиток	2095	(-)	(-)	
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-	
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-	
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-	
Інші операційні доходи	2120	12 178	11 203	
у тому числі:	2121	-	-	
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю				
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-	
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-	
Адміністративні витрати	2130	(8 623)	(7 090)	
Витрати на збут	2150	(6 944)	(6 080)	
Інші операційні витрати	2180	(23 744)	(21 028)	
у тому числі:	2181	-	-	
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю				
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-	
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190	11 076	7 494	
збиток	2195	(-)	(-)	
Доход від участі в капіталі	2200	-	-	
Інші фінансові доходи	2220	1	6	
Інші доходи	2240	1 023	699	
у тому числі:	2241	-	-	
дохід від благодійної допомоги				
Фінансові витрати	2250	(6 171)	(4 276)	
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)	
Інші витрати	2270	(1 452)	(94)	
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-	

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	4 477	3 829
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	4 477	3 829
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4 477	3 829

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	142 497	119 316
Витрати на оплату праці	2505	37 225	31 337
Відрахування на соціальні заходи	2510	7 782	6 314
Амортизація	2515	8 106	7 917
Інші операційні витрати	2520	12 753	10 875
Разом	2550	208 363	175 759

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Усатий Геннадій Юрійович

Головний бухгалтер

Лавриненко Віталія Вікторівна

Річний звіт ДП «Чайка», форма 2, 2019 рік

Підприємство Державне підприємство "Чайка" (найменування)

Дата (рік, місяць, число) 2020 01 01 за ЄДРПОУ 31245250

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) **ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО**

за Рік 2019 р.

Форма N2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	192 448	195 741
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(171 899)	(157 532)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	20 549	38 209
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	12 921	12 178
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(11 635)	(8 623)
Витрати на збут	2150	(9 039)	(6 944)
Інші операційні витрати	2180	(22 685)	(23 764)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	11 056
збиток	2195	(9 889)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	1
Інші доходи	2240	11 139	1 023
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(7 897)	(6 171)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(11 403)	(1 452)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Додаток И.2

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	4 457
збиток	2295	(18 050)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	4 457
збиток	2355	(18 050)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

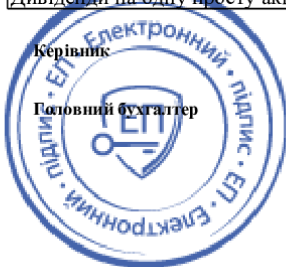
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(18 050)	4 457

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	126 866	133 354
Витрати на оплату праці	2505	51 584	37 225
Відрахування на соціальні заходи	2510	10 449	7 782
Амортизація	2515	9 032	8 106
Інші операційні витрати	2520	20 333	15 801
Разом	2550	218 264	202 268

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Віталій
Олександрович
Л.П. Лавринцев
Віталія
Вікторівна

Леончук Віталій Олександрович

Лавринцев Віталія Вікторівна

Короткий звіт подібності

Ім'я користувача: Бізнес-економіки та підприємництва Чебакова Тетян...	ID перевірки: 1005848658
Дата перевірки: 19.01.2021 11:04:48 EET	Тип перевірки: Doc vs Internet + Library
Дата звіту: 19.01.2021 14:43:06 EET	ID користувача: 100005716

Назва документа: Горошко Б.С., МДР_2021

Кількість сторінок: 61 Кількість слів: 11351 Кількість символів: 87218 Розмір файлу: 421.94 KB ID файлу: 10061095

27.5% Схожість

Найбільша схожість: 5.69% з Інтернет-джерелом (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/vse.pdf>)

20.5% Джерела з Інтернету

128

Сторінка 63

22.8% Джерела з Бібліотеки

712

Сторінка 65

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

182

Протокол аналізу звіту подібності наукового керівника

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Горошко Богдана Станіславівна

Назва роботи: Обґрунтування ефективності виробництва органічної продукції рослинництва для підприємства.

Науковий керівник: Старіков Олександр Юрійович.

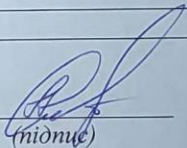
Підрозділ: кафедра бізнес-економіки та підприємництва

Коефіцієнт подібності: 27,5%

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

- ☒ Виявлені в роботі запозичення є сумнівними і не мають ознак плагіату. Тому робота визнається самостійною і допускається до захисту;
- ☐ Виявлені в роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання;
- ☐ Виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. У зв'язку з чим, робота не допускається до захисту.

Обґрунтування:

25.01.2021 Старіков О.Ю.

(дата) (підпис) (ПІБ)

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ МАГІСТРА**

Горошко Богдани Станіславівни

ОПП «Економіка агробізнесу»

на 2020-2021 р.

№	Вид науково-дослідної роботи	Термін виконання	Результат виконання
1	Участь у міжнародній науково-практичній конференції для студентів, аспірантів та молодих учених «Наукові дослідження з актуальних питань сучасної економічної науки». м. Київ, 23 січня 2021 р.	січень 2021 року	Опубліковано тези «Розвиток органічного землеробства в Україні та ефективність інвестицій в нього».

(підпис)

Горошко Б. С.

студентка факультету економіки та управління

Старіков О.Ю.

к.е.н., доцент кафедри бізнес-економіки та підприємництва

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В УКРАЇНІ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ В НЬОГО

Проблема переходу від традиційного до органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні дуже актуальна. Це забезпечить не лише виробництво безпечніших продуктів харчування, а й більш сприятливе для навколишнього середовища використання земельних ресурсів. Під час органічного виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів тощо, та на всіх етапах виробництва (виращування, переробки) застосовуються методи, принципи та правила для отримання екологічно чистої продукції, збереження та відновлення природних ресурсів. Дані питання регулюються Законом України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», який ухвалено 3 вересня 2013 року. [1]

Перехід до сертифікованого органічного виробництва є тривалим і витратним процесом для підприємства, яке бажає ним займатися. Спершу слід провести аудит земельної ділянки щодо вмісту гумусу, мінеральних та органічних речовин, кислотності, залишків агрохімікатів, з'єднань фосфору та калію. Перехідний період зазвичай триває три роки і завершується сертифікацією ділянки для ведення органічного землеробства з наданням права маркувати вирощену продукцію як органічну. [2] Для успішного проходження сертифікації необхідні навчання персоналу, налагоджена система господарювання, виконання вимог сертифікаційного органу щодо правил проходження процедури сертифікації, а також усіх умов та зауважень, які є результатом інспекції.

Станом на 2019 рік Україна посідає 11 місце в Європі за площею органічних земель — 381 тис. га. Однак це лише 1% сільськогосподарських угідь нашої країни. Перше місце належить Іспанії, де обробляються 1,97 млн га органічних земель. [3] Станом на березень 2019 року в Україні налічувалося 617 операторів органічного виробництва і їх кількість продовжує стрімко зростати. В розрізі видів сертифікованої діяльності кількість операторів наступна: 324 займаються органічним рослинництвом; 167 — експортом та імпортом продукції; 89 —

переробкою; 71 – торгівлею; 54 – заготівлею дикоросів; 53 – бджільництвом; 27 – виробництвом добрив та ЗЗР; 16 – тваринництвом; 1 – аквакультурою. [4]

Найбільша площа сертифікованих органічних земель в Україні знаходиться в Одеській (102 тис. га), Херсонській (76 тис. га), Дніпропетровській (38 тис. га) і Житомирській (32 тис. га) областях, а найбільша кількість підприємств здійснюють свою діяльність у Одеській області. Найбільшу площу сертифікованих органічних земель має компанія «Арніка» — 15,8 тис. га, і тільки у п'яти компаній площа органічних земель перевищує 5 тис. га. [5]

На сьогодні внутрішній ринок органічної продукції повільно розвивається, тому переважна більшість виробленої в Україні такої сільськогосподарської продукції прямує на експорт. Основні імпортери — це країни Європи (Нідерланди, Німеччина і Велика Британія). А головними експортними органічними культури є кукурудза та пшениця. [2]

Як відмічають аграрні підприємства, що займаються вирощуванням органічної продукції рослинництва, маса прибутку з одиниці площі сільськогосподарських угідь може бути на рівні прибутку від традиційного інтенсивного рослинництва. [4] Хоча ціна сертифікованої органічної продукції є суттєво вищою, проте ефективність ведення органічного виробництва визначається в першу чергу технологічним рівнем виробництва, і відповідно, витратами на сертифіковане насіння, добрива та засоби захисту рослин, а також рівнем урожайності культур, які вирощуються на сертифікованих землях. І дані показники часто бувають не на користь органічного землеробства.

Існують і протилежні свідчення. Попри переважаючу думку про нижчу урожайність культур, які вирощуються відповідно до вимог органічного землеробства, дослідження швейцарсько-українського проекту «ЕкоФінЛан» говорять, що рівень урожайності пшениці озимої і ячменю ярого, які вирощені інтенсивним традиційним та органічним способами відрізняються несуттєво, а витрати на виробництво 1 центнера зерна органічних пшениці озимої та ячменю ярого становлять відповідно 76,9% та 55,6% від витрат на вирощування даних культур традиційним способом. [6]

Для оцінки доцільності здійснення інвестицій у вирощування органічної продукції рослинництва, нами було здійснено оцінку відповідного проекту для аграрного підприємства ДП «Чайка», що має сільськогосподарські землі у Київській області. Проект передбачає проходження сертифікації на відповідність вимогам органічного виробництва, здійснення інвестицій у необхідне додаткове обладнання на суму 5,1 млн. грн та здійснення виробництва на площі 1500 га відповідно до вимог ведення органічного землеробства таких культур: пшениці озимої, ячменю ярого та кукурудзи на зерно. Ринок даних органічних зернових є ліквідним, продукція користується попитом на зарубіжних ринках.

Особливістю формування доходів проекту є те, що вирощена протягом перехідного періоду аграрна продукція не може продаватися як органічна, а тому підприємство не отримуватиме в цей час дохід через нижчу ціну неорганічної продукції. На основі розрахованих витрат на виробництво та доходів від реалізації продукції було складено прогноз грошових потоків проекту на строк 5 років у розрізі трьох видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової. На основі грошових потоків від операційної та інвестиційної діяльності визначено показники ефективності даного проекту (Таблиця 1).

Таблиця 1

**Показники ефективності проекту вирощування органічної продукції рослинництва
для ДП «Чайка»**

Показник	Значення
Строк окупності (PP), роки	3 роки
Дисконтований строк окупності (DPP), роки	3,3 роки
Чиста поточна вартість (NPV), грн.	7 500 010
Внутрішня норма дохідності (IRR), %	51%
Коефіцієнт ефективності інвестицій (PI)	2,49

Розраховано авторами.

Строк окупності (PP) – це кількість років, яка необхідна для відшкодування понесених інвестицій недисконтованими грошовими потоками проекту. Дисконтований строк окупності (DPP) показує необхідний час для віддачі інвестицій дисконтованими грошовими потоками.

Показник чистої поточної вартості (NPV) при ставці дисконтування 15%, що відображає середню зважену вартість капіталу підприємства, має значне позитивне значення. Внутрішня норма дохідності (IRR) показує віддачу на вкладений капітал. Оскільки середня зважена вартість капіталу підприємства є значно нижча, то проект є ефективним.

Суттєва відмінність між рівнями таких показників як строк окупності та внутрішня норма дохідності, яка може впасти в око, викликана саме негативним впливом перехідного періоду на грошові потоки підприємства у перші три роки виробництва органічної продукції.

Проведений аналіз чутливості проекту показує, що показник чистої поточної вартості найбільш чутливим є до рівня урожайності та ціни реалізації продукції. Тому при реалізації даного проекту необхідно зосереджувати зусилля на управлінні ризиками для досягнення планового рівня зазначених показників.

Отже, хоча органічне аграрне виробництво має незначні обсяги в Україні, проте стрімко розвивається і орієнтоване переважно на ринок країн Європи. Воно має не лише економічний, а ще й соціальний та екологічний ефекти. Одним із наслідків є підвищення безпечності

виробленої продукції, розвитку здорового харчування, підвищення соціальної відповідальності бізнесу, покращення стану навколишнього середовища шляхом збереження біорізноманітності.

Ефективність інвестицій у виробництво органічної аграрної продукції потрібно оцінювати для кожного окремого підприємства. Проведений аналіз розробленого нами проект виробництва органічної продукції рослинництва в ДП «Чайка», свідчить про його ефективність.

Література:

1. Законом України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18>
2. Як перейти на органічне землеробство? – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/agro/idei-trendy/item/8378-iaк-pereity-na-orhanichne-zemlerobstvo.html>
3. Органіка в Україні: проблеми та переваги бізнесу – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://aggeek.net/ru-blog/organika-v-ukraini-problemi-ta-perevagi-biznesu>
4. В Україні працює понад 600 операторів органічного виробництва– [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://agropolit.com/news/11721-v-ukrayini-pratsyuye-ponad-600-operatoriv-organichnogo-virobnitstva>
5. 5 фактів про органічне землеробство в Україні.– [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://bakertilly.ua/news/id45259>
6. Україна має усі шанси стати органічним кошиком світу – Павленко – [Електроннийресурс] // Режим доступу: <http://www.ukragroconsult.com/news/ukrayina-maie-usi-shansi-stati-organichnim-koshikom-svitu-pavlenko>